

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 46 Volume: 9 Issue: 46

Ekim 2016 October 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

YAVAŞ KENT (CITTASLOW) HAREKETİNİN KENTSEL YAŞAM KALİTESİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ EVALUATION OF SLOW CITY (CITTASLOW) MOVEMENT IN THE CONTEXT OF URBAN QUALITY OF LIFE

Duygu AK*
Doğan BIÇKI**

Öz

Yaşam kalitesini yaşanan çevreden bağımsız olarak düşünmek mümkün değildir. Çünkü yüksek bireysel yaşam kalitesi, çevresel sorunlardan etkilenen kentsel yaşam kalitesinin yüksek olmasını garanti etmemektedir. 1999 yılında İtalya’da ortaya çıkan yavaş kent (Cittaslow) hareketi, küreselleşmenin etkisiyle kentlerin kimlik ve özgünlük yitimine bir karşı çıkış olarak başlamıştır. Hareketin temel amacı, Cittaslow Tüzüğü’nde de belirtildiği üzere, kent sakinlerinin yaşam kalitesini arttırmaktır.

Yavaş kentler için Birliğe üye olabilmek ve üyeliğin devamlılığını sağlayabilmek adına uymak zorunda olduğu çeşitli kriterler mevcuttur. Bu kriterlerin yerine getirilmesi için kentte hayata geçirilen proje, etkinlik ve uygulamalar sonucunda kentsel yaşam kalitesinin iyileşmesini beklemek mümkündür. Yavaş bir kentte yaşamak, farklı bir kent planlamasını ve yaşam tarzını gerektirdiği için kuşkusuz yerel halkın yaşam kalitesini de etkileyecektir.

Çalışmada “yavaş kent” ve “kentsel yaşam kalitesi” kavramları birbiriyle ilişkili olarak ele alınmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, kentsel yaşam kalitesi çerçevesinde yavaş kent hareketini değerlendirmek ve kentsel yaşam kalitesi ile yavaş kent hareketini ilişkilendirmede kullanılabilecek argümanları belirlemektir.

Anahtar Kelimeler: Cittaslow, Yavaş Kent, Yaşam Kalitesi, kentsel Yaşam Kalitesi.

Abstract

It's not possible to think quality of life independently from the environment that lived in. Because high individual quality of life does not ensure the urban quality of life to be high that affected from environmental problems. Slow City (Cittaslow) Movement that occurs in the year of 1999 in Italy began as a protest against the loss of cities' identity and authenticity by the effect of globalization. The main aim of the movement is, as stated in the Cittaslow Charter, to enhance the quality of life of city-dwellers.

There are various criterions for Cittaslow cities need to observe in the name of becoming a member of Union and ensuring the continuity of membership. It's possible to anticipate the improvement of urban quality of life in consequence of projects, activities and practices which are implemented in the city to meet these criterions. Since living in a Cittaslow city requires a different urban planning and life style, it also affects the quality of life of local residents undoubtedly.

In this study, concepts of “slow city (Cittaslow)” and “urban quality of life” are discussed interrelatedly. In this direction the aim of the study is to evaluate the Cittaslow movement within the framework of urban quality of life and to define the arguments that can be used to associate urban quality of life and Cittaslow Movement.

Keywords: Cittaslow, Slow City, Quality of Life, Urban Quality of Life.

Giriş

Küreselleşme sürecinde ulus-devletlerin etkisini yitirmeye başlaması ile birlikte kentlerin başat aktörler olarak ön plana çıkmaları ve kendi stratejilerini oluşturarak küresel ekonominin işleyişinde yeni roller kazanmaları, son yıllarda sıklıkla vurgulanan ve dikkat çeken konular arasındadır. Kentlerin bu süreçte izledikleri stratejilere bakıldığında lüks alışveriş merkezleri, rezidanslar, kongre merkezleri, altyapı yatırımları vb. yolu ile birçoğunun birbirine benzer bir fiziksel çevreye sahip oldukları görülmektedir.

Dünya üzerinde birçok kentin birbirinin kopyası olmasına, kimliksiz ve sıradan kentlerin ortaya çıkmasına neden olan bu duruma bir karşı çıkış olarak 1999 yılında İtalya’da yavaş kent (Cittaslow) hareketi ortaya çıkmıştır. Her şeyden önce yavaş kent hareketinin temel amacı, kentlerin yerel ve özgün kimliklerinin korunması ve kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesidir. Yavaş kentler; hava, su, gürültü ve ışık kirliliğinin kontrol altına alınması, alternatif enerji kaynaklarının ve geri dönüşümün teşvik edilmesi, yeşil alanların artırılması, geleneksel mimarinin ve yaşam tarzının korunması, yerel kalkınmanın güçlendirilmesi gibi politikalar ile bu amacını gerçekleştirmeye çalışmaktadır.

“Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketinin Kentsel Yaşam Kalitesi Bağlamında Değerlendirilmesi” başlıklı bu çalışmanın birinci bölümünde kavramsal çerçevesi ile yavaş kent hareketi anlatılmaktadır. Yavaş kent felsefesi, kriterleri ve yavaş kente yöneltilen eleştiriler birinci bölüm kapsamına dahildir. Kavramsal çerçevesi ile kentsel yaşam kalitesinin anlatıldığı ikinci bölümde ise yaşam kalitesi kavramı ile birlikte

* Arş.Gör., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü.

** Doç.Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü.

kentsel yaşam kalitesi kavramı ve kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesine yönelik Türkiye’den ve dünyadan çeşitli araştırma örneklerine yer verilmektedir. Üçüncü bölümde, yavaş kent hareketi ile kentsel yaşam kalitesinin ilişkilendirilmesine yönelik kullanılacak argümanlar, yakın dönemde yapılan bazı araştırmalar ve kentsel yaşam kalitesi göstergeleri çerçevesinde yavaş kent kriterlerinin değerlendirilmesi ve analizi yapılmaktadır.

1. Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi

Küreselleşme dinamikleri ile birlikte yaşamın her alanına nüfuz eden değişim ve dönüşümler, kuşkusuz kentlerin fiziksel mekânı ve kentsel yaşamda da büyük ölçüde etkili olmuştur. Küreselleşmenin kentlerde yarattığı homojenleşme ve tektipleşme etkisine karşılık küreselleşmeyi reddetmeden ancak yerel kimlik ve özgünlüklerini koruyarak dünya sahnesinde yer almak isteyen kentler, 1999 yılında İtalya’da Chianti kentinin belediye başkanı Paolo Saturnini’nin önderliğinde bir birlik oluşturmuştur. Bu birliğin adı, Yavaş Kentler (Cittaslow) Birliği’dir.

Yavaş kent, çok uzun bir geçmişe sahip olmamasına rağmen hızla gelişim gösteren ve ilgi toplayan bir konu olmuştur. Kökleri, 1986’da İtalya’da Amerikan tarzı fast food zincirlerinin yaygınlaşmasına karşı çıkmak amacıyla Carlo Petrini tarafından başlatılan yavaş yemek hareketine uzanmaktadır. Yavaş kentlerin temel amacı, kentin yerel özgün kimliğini koruyarak kent sakinlerinin yaşam kalitelerini arttırmaktır.

Yavaş kent hareketinin bir kentteki pozitif etkisi, diğer kentleri de yavaş kent olma motivasyonu açısından pozitif etkilemiş ve böylece önce İtalya’da, ardından tüm dünyada yavaş kentler dalgalanma etkisi ile yayılmıştır (Radstrom, 2011: 100). Mayer ve Knox’a (2006: 321-322) göre, hareket her ne kadar Avrupa temelli olsa da Amerikan kentbilimcilerine de alternatif bir kentsel kalkınma gündemini nasıl uygulayacakları hakkında fikirler sunmuştur.

1.1. Yavaş Kent (Cittaslow) Felsefesi

“Küçük bir kasaba düşleyin; doğası bozulmamış, dev marketlerde bir ekmek alabilmek için kuyrukta bekleyen insanlar yok; korna sesleriyle uyanmıyorsunuz. Hayatınız koşuşturarak geçmiyor. Yediğiniz içtiğiniz her şey yörenin doğal ortamında sağlıklı bir şekilde yetiştiriliyor. Pizza ya da hamburgerle değil, doğru düzgün yemeklerle besleniyorsunuz. Arabaya değil bisiklete biniyorsunuz. Çevre kirliliği yok. Gürültü patırtı yok. Etrafınızda gözü rahatsız eden bir yapılaşma yok. Böyle bir yerde sabaha merhaba diyorsanız eğer bir Cittaslow’da yaşıyorsunuz demektir” (geka.org.tr).

Uluslararası Yavaş Kentler (Cittaslow) Birliği, küreselleşmenin sonucu olarak ortaya çıkan kentlerin yerel ve tarihi dokusunu tektipleştirmesini ve yerel karakteristiklerin kaybolmasını engellemek için yavaş yemek hareketinden doğmuş bir yerel yönetimler birliğidir (cittaslowseferihisar.org). Günümüzde küreselleşmenin de bir sonucu olarak birbirinin tıpa tıp aynısı olan kentler arasında, yerel karakteristiklerin vurgulanması açısından yavaş kentler, tektipleşme ve standartlaşmaya karşı direnebilmeyi hedefleyen bir felsefeye sahiptir (Görkem Bilgi, 2013: 47).

Yavaş kent hareketinin ilk bildirgesinde ‘küreselleşmenin, iletişimi, kaynaşmayı ve değişimi kolaylaştırmasına karşılık farklılıkların törpülenerek, tek bir model insan oluşturmaya doğru gittiği ve sonunda sıradanlığın hâkim olacağı bir düzenin yaratılacağı’ şeklinde endişeler dile getirilmiştir (Şahinkaya, 2010: 1). Bu anlamda dünyada küreselleşmenin meydana getirdiği homojen ve tektip mekanlardan biri olmadan ayırt edici özelliklerini ve yerel kimliğini koruyarak yer almak isteyen kentler, Uluslararası Cittaslow Birliği’ne katılmaktadır (cittaslowseferihisar.org).

Yavaş kent felsefesinde birincil prensip, hızlı yaşama karşı çıkmaktır. Küreselleşmenin yol açtığı kültür ve kimlik yitimine karşı direnmek ve yerel gelenekleri yaşatmak için çalışma temposunun düşürülmesi şart değildir. Aksine bu hedefler doğrultusunda ilerlemek, yoğun bir tempoda çalışmayı gerektirmektedir. Ancak bu çalışmanın farkı, doğaya zararsız ve insana yaraşır bir biçimde gerçekleştirilmesidir (Görkem Bilgi, 2013: 47).

Yavaş kent, bir düşünce biçimidir. Bu nedenle kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, çevrenin ve kültürel mirasın korunması gibi ana hedefler dışında kent sakinlerinden yaşadıkları kenti ve gelen ziyaretçileri önemsemeleri, kendilerine has edebiyat, müzik, kültür, gelenek ve değerleri değiştirmeden ve hızla tüketmeden yaşamaları beklenmektedir (Soyalp, 2013). Küçük kentlerin yerel özelliklerini kaybetmiş büyük metropoller olma yolunda hızla ilerleyerek sağlıksız hale gelebilmeleri riskine karşılık kendi karakteristik özelliklerini korumaları gerektiği düşüncesi ile yavaş kent olmak, yaşanan fiziksel çevrenin farkına varan, sahip olduğu değerleri bilen ve koruyan bir tarzda yaşamayı ifade etmektedir (Akman vd., 2013: 42).

Yavaş kent hareketi, doğaya zarar vermeden de kentlerin gelişebileceğini, kalkınmanın tek yolunun betonlaşma olmadığını, kentlerin yerel özelliklerine ve doğal yapılarına sahip çıkarak da kalkınabileceklerini savunmaktadır (Yıldırım ve Karaahmet, 2013: 17). Bu küçük kentlerde süpermarket ya da McDonald’s yerine yerel ürünler satan mağazalar ve restoranlar bulunmaktadır. Orvieto’nun belediye başkanı Stefano

Cimicchi, “amacımız yaşanabilir şehirler yaratmak” demektedir ve “tıpkı yazar İtalo Calvino ve mimar Renzo Piano gibi bir ütopya şehir konsepti üzerinde çalıştıklarını” söylemektedir (Şahinkaya, 2010: 2).

Yavaş kent felsefesi, kentlerin güçlü ve zayıf oldukları alanları belirleyip bu çerçevede kendilerine uygun bir strateji geliştirmelerini teşvik etmektedir. Yavaş kent olmak (geka.org.tr):

- Kentin dokusunun, renginin, müziğinin ve hikayesinin uyum içinde, kent sakinlerinin ve ziyaretçilerin zevk alabilecekleri bir hızda yaşanmasıdır.
- Yerel zanaatları, tatları ve sanatları sadece eskilerin hatırladığı kavramlar olmaktan çıkarmak için bunları çocuklarla ve misafirlerle paylaşmaktır.
- İnsanların kendi sağlıklarını ön planda tutmalarıdır. Bunun için hava, su, gürültü ve ışık kirliliklerinin sürekli kontrol edilmesidir.
- Çöp toplama saatlerinden ilaçlamaya kadar birçok konuda önlem almak ve uygulamaktır.
- Yerel üreticileri desteklemek ve onların ürünlerini satabilecekleri satış merkezleri oluşturmaktır.
- Çevreye ve insana zararlı olmayan alternatif ve yenilenebilir enerji kaynaklarının teşvik edilmesidir.
- Belki de en önemlisi bir kentin, dünyada binlerce birbirinin aynı kentten kendini farklılaştırmasıdır.

Yavaş kent hareketinin temelinde yatan felsefeye göre iyi yaşam, insanların kendi yerelinde kolay ve hoş bir hayat sürmelerini temel almaktadır (Polat, 2011). Harekete göre yavaş yaşamak ile iyi yaşamak arasında bir fark vardır. İyi yaşamak, vatandaşların yaşadıkları yerde kolay ve rahat bir biçimde hizmet ve sorun çözümlerinden faydalanarak yaşaması anlamına gelirken, yavaş yaşamak ‘festina lente’ yani ‘yavaşça acele etmek’ tir (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 133).

Bunun anlamı, bugünün ve geleceğin sağladığı olanaklar sayesinde geçmişin mirasından ve bilgi birikiminden faydalanmak olacaktır. Yavaş kentler açısından bu yolla anlatılmak istenen şey; daha az çılgın, daha yavaş ama daha insani, daha çevreci, geçmiş ve gelecek nesillere daha saygılı olmaktır. Ayrıca yavaşça acele ederek stressiz yaşamak, eşsiz ve özel olanı aramak, küreselleşen dünyada küçük ve yerel olana saygı duymak, daha insancıl, çevreye ve gelecek nesillere daha duyarlı olmak gibi birtakım hedeflerin gerçekleştirilmesini de içermektedir (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 133, 142).

Yavaş kent hareketi, modernleşme ve küreselleşme karşıtı bir korunma hareketi değildir; kentlerin kendi kimliklerini kaybetmeden bu yolculukta nasıl var olacağına dair bir felsefe içermektedir (Miele, 2008: 136). Hareketin yanlış anlaşılma riskine karşılık Cittaslow Tanıtım Broşürlerinde ‘Cittaslow Ne Değildir?’ başlıklı bir bölüm yer almaktadır. Buna göre (geka.org.tr):

- Cittaslow, geriye gitmek ya da eskide yaşamak değildir. Kentin değerlerine, esnafına, halkına sahip çıkması ve bunu gelecek nesillerle paylaşmasıdır.
- Arabaya binmeyi yasaklamak değildir. Ancak, araçların girmediği, kent sakinlerinin ve kenti ziyaret edenlerin rahat bir nefes almak için dinlenebilecekleri alanlar yaratmaktır.
- Teknolojiye karşı çıkmak değildir. Tam tersine, belediye hizmetlerinin internet ortamına taşınması ve kent sakinlerinin bu hizmetlerden yararlanabilmeleri için eğitilmesidir.
- Daha yavaş yemek değildir. Ancak, daha sağlıklı olan yerel besinlerin, organik ürünlerin ve yemeklerin özendirilmesidir. Okullarda çocuklara tat ve beslenme üzerine eğitim programları düzenlemektir.

Kısaca yavaş kent olmak; “teknolojiyi de yadsımadan, yerel kültürleri, tarihsel yapıyı, ekolojik ve çevresel özellikleri ve dokuyu koruyarak, daha insanca, daha yaşanabilir, sürdürülebilir bir geleceği katılımcı bir anlayışla tasarlamaktır; dingin bir ortamda, küreselliğin sıradanlığını yaşayan binlerce kent arasında kendi özgün değerleriyle bir papatya saflığında sıyrılıvermektir” (Hekimci, 2010: 38).

1.2. Yavaş Kent (Cittaslow) Kriterleri

Dünyada ve Türkiye’de sayıları hızla artan yavaş kentlerin bu unvanı elde edebilmek için diğer kentlerden ayrılan bazı kriterleri taşımaları gerekmektedir. Bir yerin yavaş kent unvanını alabilmesi, bu kriterleri sağlmasına ve bu kriterlerin sürdürülebilirliğini ispatlamasına bağlıdır (Karataş ve Karabağ, 2013: 5).

Uluslararası Cittaslow Birliği’nin bu konuda öncelik verdiği en önemli nokta, kent nüfusunun 50.000’in altında olmasıdır. Ancak Koordinasyon Komitesi, daha büyük nüfusa sahip kentlerin birliğe katılımını kabul etme hakkını saklı tutmaktadır (Çerçi, 2013: 92-93). Uluslararası Cittaslow Birliği kurulduğu zaman 59 olan kriter listesi, 2013 yılında Uluslararası Bilim Komitesi tarafından güncellenerek 72’ye çıkarılmıştır. Bu kriterler;

- Çevre politikaları
- Altyapı politikaları

- Kentsel yaşam kalitesi politikaları
- Tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkarlara dair politikalar
- Misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlar
- Sosyal uyum
- Farkındalık şeklindeki 7 kriter başlığı altında gruplandırılmıştır*.

Yavaş kentlerin sahip olması gereken belli başlı özellikler şöyle sıralanabilir (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 130; Güven, 2011: 116; Knox, 2005: 6-7):

- Üyelik için kentin nüfusunun 50.000'den az olması gerekmektedir.
- Kentler geleneksel yapılarını korumalıdır. Yerel olanın, kültürel tektipleşmeden korunması için gereken adımlar atılmalıdır.
- Arabalar kent merkezinden çıkarılmalıdır.
- Yerel ürünler ve yerel ürün satan işletmeler desteklenmelidir.
- Yenilenebilir enerji kullanılmalıdır.
- Kentte süpermarket ve fast food restoranları olmamalıdır.
- Kent dokusu korunmalıdır.
- Eski yapılar restore edilmelidir.
- Bölgenin kimliğinin korunması için, geleneksel el sanatlarının yanı sıra modern sanayi de desteklenmelidir.
- Kentsel yaşam kalitesi yükseltilmelidir. Bunun için teknolojinin kullanımı teşvik edilmelidir.
- Gürültü kirliliği önlenmelidir.
- İnşa edilmiş çevrenin ayırt edici özellikleri korunmalı; daha fazla yeşil alan yaratımı teşvik edilmeli; kent merkezleri neon ışıklardan, billboardlardan, araba kornalarından kurtarılmalı; alternatif enerji kaynakları kullanılmalıdır.
- Toplu taşıma desteklenmeli ve çevre dostu mimari etkin kılınmalıdır.

Yavaş kent kriterleri, sürdürülebilir bir kente kavuşmak isteyen yerel yönetimler için bir yol haritası işlevi görmektedir. Kentlerin karbon ayak izlerini azaltmak, yenilenebilir enerji kaynaklarından faydalanmalarını sağlamak, geri dönüşüm, atık yağ ve pillerin toplanması, enerji tasarrufu kampanyaları düzenleme gibi konularda projeler geliştirilmesini teşvik etmektedir (Göçkan, 2012: 104). Yavaş kentlerde yerel üreticiler ve ürünler belediyenin kurduğu pazarda tüketici ile buluşturulmakta, fast food restoranları yerine yerel yemekler yapan lokantalar bulunmakta, güneş enerjili aydınlatmanın kullanıldığı peyzaj projeleri gerçekleştirilmekte, pazarda naylon poşet yerine file kullanımı ve araba yerine bisiklet kullanımı teşvik edilmektedir (geka.org.tr).

Yavaş kent ağına başvurmak için başvuran hiçbir kentten, bütün yavaş kent kriterlerini o anda karşılama beklenmemektedir. Kentlerin bütün yavaş kent kriterlerini karşılayabilmeleri için zamana gereksinimleri olduğu kabul edilmektedir. Bununla birlikte kentlerden beklenen şey, henüz karşılayamamış oldukları bu kriterleri ileride nasıl karşılamayı planladıklarına ilişkin tasarımlarını ana hatlarıyla belirtmeleridir (Karabağ vd., 2012: 71).

Yavaş kent kriterlerinin uygulanması ülkeden ülkeye ve kentten kente farklılıklar gösterebilmektedir. Söz konusu farklılıklar aynı zamanda kentin harekete dahil olurken ne tür bir motivasyona sahip olduğuyla ilgilidir (Mayer ve Knox, 2007: 30). Her kent, kendi yavaşlık biçimini yaratabilmekte ve kavramın farklı yönlerine öncelik verebilmektedir (Semmens ve Freeman, 2012: 360). Bu noktayı vurgulamak önemlidir; çünkü bu nokta yavaş kent ağına dahil olan kentlerin homojenizasyonundan kaçınmak için kullanılan bir yoldur (Grzelak-Kostulska vd., 2011: 189). Ayrıca Cittaslow Tüzüğü de ülkelerin kendi ulusal çevrelerine uyarlanabilmektedir.

Yavaş kente giriş öncesinde yavaş kent hedefleri için kentlerin kendilerine yönelik yaptıkları değerlendirmeden minimum 50 puan almaları; yani kriterlerden %50'sini gerçekleştirmiş olmaları gerekmektedir. Bir sonraki aşamada Ulusal Cittaslow otoritesine başvurusunu yapmakta, buradan onay almasının ardından merkezi Orvieto'da bulunan Uluslararası Yavaş Kentler Birliği'ne başvurusu iletilmektedir. Eğer aday kent, gerekli kriterleri yerine getireceğine dair somut planlar sunmayı başarabilirse yavaş kent olmaya hak kazanmaktadır (www.cittaslow.info).

Bir kentin yavaş kent olarak kabul edilebilmesi için Uluslararası Cittaslow Birliği tarafından onaylanmış olması zorunludur. Onaylanma işlemi, kentlerin yavaş kent temsilcilerinden oluşan komiteye uygulamalarını sunmaları ve bu komitenin söz konusu kentin yavaş kent felsefesine nasıl uyduğu görmek amacıyla yapacağı ziyaret yoluyla olmaktadır (Karakurt Tosun, 2013: 228).

Söz konusu kriterleri sağlayıp salyangoz logosunu kullanmaya hak kazanan kentler, her dört yılda bir düzenli olarak denetimden geçirilmektedir (Akman vd., 2013: 46). Bu yolla yavaş kentler, her bir kriter ile

* Kriterler için bkz. Cittaslowturkiye.org

ilgili kat ettiği ilerlemeyi belgelendirebilmektedir (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 141). Denilebilir ki, yavaş kent hedeflerine ulaşmada bir bitiş noktası yoktur; bunun yerine hedeflerin ve kriterlerin sürekli olarak iyileştirilmesi vardır (Miele, 2008: 141). Eğer kentler, Cittaslow Tüzüğü'ne uyum gösterme konusunda bir ilerleme kaydetmemişse birlikten ihraç edilebilmektedir (Semens ve Freeman, 2012: 358).

Yavaş kent üyesi olan kentler için yıllık üyelik ücreti nüfus büyüklüğüne bağlı olarak değişmektedir. Üyelik başvurusu kabul edilen kent, üye olduktan sonraki dört aylık zamanda üyelik ücretini ödemek zorundadır (Sırım, 2012: 124). Yıllık aidat tutarları, 1.000 ve daha az nüfuslu yerler için yıllık 600 Euro; 1.000-1.500 nüfuslu kentler için 750 Euro; 5.000-15.000 arası kentler için 1.500 Euro; 15.000-30.000 arası 2.500 Euro ve nüfusu 30.000'den fazla olan kentler için 3.500 Euro tutarındadır (www.cittaslow.org).

Yavaş kent hareketi yeni bir kategori olarak Yavaş Kent Destekçisi (Cittaslow Supporter) kategorisi oluşturmuştur. Bu kategori, yavaş kent üyesi olmak için uygun olmayan kentlerin bu ağa katılmasına olanak tanıyan bir kategoriye ifade etmektedir (www.cittaslow.org.uk). 2005 yılından itibaren verilmeye başlanan Yavaş Kent Destekçisi üyeliği, yavaş kentin hedef ve amaçlarını destekleyen kamu ve özel sektör kuruluşları ve kendi başlarına bu ağa üye olacak özelliklere sahip olmayan kentlerin elde edebildiği bir unvandır (Soyalp, 2013).

1.3. Yavaş Kente Yöneltilen Eleştiriler

Yavaş kentlere yöneltilen eleştirilerin temel odak noktasını, turizm oluşturmaktadır. Çünkü yavaş kentler, Cittaslow logosunu ve markasını kullanarak kendilerini tanıtmaya ve pazarlama şansına sahip olmaktadır (Öztürk, 2012: 165). İtalya'daki yavaş kentlerin birçoğunda, kent kimliğinin ve çekim gücünü oluşturan unsurların ön plana çıkarılmasını hedefleyen marka kent politikaları izlenmekte, kentler sahip oldukları doğal ve sosyo-kültürel değerleri ile markalaştırılmakta ve böylece turizm potansiyelleri güçlendirilmektedir (Görkem Bilgi, 2013: 50). Yavaş kent olmadan önce turizm açısından çok da parlak olmayan kentlerin yavaş kent olduktan sonra önemli bir turistik cazibe merkezi haline geldikleri görülmektedir (Keskin, 2012: 96). Çünkü yavaş kentlere turistler çok ilgi göstermekte ve birçok ülkede özel talebe yönelik turlar düzenlenmektedir (geka.org.tr).

Kısacası turizm açısından söz konusu olan başlıca tehlike, turizmin ön plana çıkmasıyla birlikte bazı 'yavaş' değerlerin risk altına girebileceğidir. Yani turizm pazarlamasının bir aracı olarak yavaş kent, aşırı sömürüye açık niteliktedir (Nilsson vd., 2011: 384). Bu kentler, yavaş tempolarını gösteriş konusu haline getirirken hızlı bir değişime uğrayabilirler (Sungur, 2013: 642).

Ayrıca dışarıdan gelen zengin ziyaretçiler, buralarda ikincil konut sahibi olma talebinde bulunabilmektedir. Turistlerin ikincil konut talebi, yöredeki huzuru bozmakla kalmayıp ev fiyatlarının da yükselmesine sebep olmaktadır. Fiyatlarda meydana gelecek böyle bir değişim sonucunda kentteki alt gelirli grupların dışlanması ve yerinden edilmesi ve yerel halkın evlerin kira ve satışından elde ettikleri yüksek paralarla geleneksel hayat tarzından uzaklaşmaya başlaması kaçınılmaz olacaktır (Sungur, 2013: 642; Farhadi Andarabi, 2012: 52).

Bu değişim, yavaş kentler açısından önemsenen bir konudur ve yerel yönetimler bu durumu engellemek için çeşitli çözümler üretmeye çalışmaktadır. Örneğin, bir yavaş kent üyesi olan Ludlow Belediyesi, 'Biz şehrimize gelen ziyaretçileri geri dönmeleri şartıyla seviyoruz' mesajını kentin girişine yazarak bölgeye gelen ziyaretçilerin yerleşme isteklerini engelleyici bir mesaj vermektedir (www.cittaslow.org.uk).

Songül Öztürk; "Small Towns Reshaping Their Urban Planning Policies Joining in the Cittaslow International Network: The Case of Seferihisar in Turkey" başlıklı yüksek lisans tezinde (2012: 107), 15 Seferihisar sakini ile yaptığı alan araştırmasında, katılımcıların hepsinin yavaş kent ile birlikte Seferihisar'ın pahalı bir yer olduğunu düşündüklerini bulgulamıştır. Ayrıca Seferihisar'daki emlakçılar da bunu doğrulayarak kent merkezinde inşa edilen yeni binaların kolaylıkla satıldığını ve emlak değerlerinin %30 oranında arttığını belirtmiştir.

Ayrıca yeni istihdam olanaklarının fazlaşmasının da etkisiyle nüfusun hızla artması, kentin kalabalık ve hareketli bir yer haline dönüşmesi söz konusudur (Farhadi Andarabi, 2012: 49-50). Bu popülerleşme tüketim malları üzerinde fiyat artışı yaratması bakımından tüketiciye olumsuz yansımaktadır (Öztürk, 2012: 168). Feriyal Farhadi Andarabi'nin "Cittaslow Markasına Sahip Şehirlerde Yerel Halkın Turizme Yaklaşımı Üzerine Bir Analiz: Seferihisar Örneği" adlı yüksek lisans tezi için Seferihisar'da yaptığı alan araştırması kapsamında elde edilen bulgulardan bazıları, bu eleştirilerle paralel bulgulardır. Örneğin, araştırmada elde edilen bulgulara göre, katılımcıların %48'i yavaş kent turizminin pahalılık yaratıcı bir etkisi olduğuna ve katılımcıların %54'ü yavaş kent turizminin ikincil konut satışının artmasında etkili olduğuna inanmaktadır. İkincil konut satışının yapılması, bölgeye maddi gücü daha yüksek bir nüfusun gelmesine neden olduğu için yerel halk üzerinde sosyal ve ekonomik statülerinin gerilediği düşüncesini yaratmaktadır (Farhadi Andarabi, 2012: 92).

Turizm odak noktası dışında yavaş kent hareketine farklı açılardan yöneltilen eleştirilerden de kısaca söz etmek gereklidir. Öncelikle, yavaş kent oluşumunun İtalya bazlı olması, İtalyan kentlerinin

gereksinim ve kültürlerine odaklanması anlamına gelmektedir. Bunun yarattığı sorun, diğer ülke kentlerinin gereksinimlerinin farklı olması nedeniyle sisteme kolay adapte olmaları önünde önemli bir engel teşkil etmesidir (Doğutürk, 2010: 39). Ayrıca hareketin küreselleşmeye karşı bir hareket olarak ortaya çıkmasına karşın günümüzde uluslararası boyutta bir küresel örgütlenmeye dönüşmüş olması da eleştiri konusu olmaktadır. Grzelak- Kostulska vd. (2011: 191-192), küreselleşmenin tektipleştirici ve homojenleştirici etkisinden kurtulmak isteyen bu kentlerin yine de Yavaş Kentler Birliği içindeki diğer kentlerle benzerlik gösterebileceğini ve küresel eğilimler tarafından absorbe edilebileceğini düşünmektedir. Bu nedenle onlara göre küreselleşmeden kaçınma çabası, şüphelidir.

Kısaca yavaş kentlerin yaratmaya çalıştıkları pozitif imaj, kentleri markalaşmaya doğru çekmekte ve karşı durdukları kapitalizmin bir dışlisine dönüşme tehdidi ile yüzleştirmektedir. Kentler bu markalaşmanın ardında doğru dengeleri tutturamadıkları takdirde, kendilerinin de kontrolsüz bir gelişim ve tüketim içerisinde tüketilmeleri mümkün hale gelmektedir (Özkan, 2011: 92).

2. Kentsel Yaşam Kalitesi

Kuşkusuz her insan bir mekânda yaşamaktadır. Bugün dünya üzerindeki nüfusun büyük bir kısmı için bu mekân, kentlerdir ve gelecekte kentsel nüfus oranının daha da artacağı tahmin edilmektedir. Bu durum beraberinde kentler açısından türlü sorunlar getirmekte olup, altyapı hizmetlerinin yetersizliği, çevrenin kirlenmesi, doğal kaynakların bozulması, kötü nitelikte bir yapılı çevrenin ortaya çıkması gibi sorunlar bugün kentlerin karşı karşıya olduğu ortak sorunlar arasında sıralanabilir. Bu sorunların kentler açısından önemli bir sonucu kentsel yaşam kalitesinin hızla düşmesine neden olmalarıdır. Bu durumda kentsel yaşam kalitesi küreselleşmenin güncel sorunlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.1. Yaşam Kalitesi Kavramı

Kuşkusuz her insan, kendi yaşantısını daha ileri bir seviyeye ulaştırmayı, eksikliğini hissettiği şeyleri elde etmeyi, çok daha iyi koşullarda, daha mutlu ve huzurlu yaşamayı arzulamaktadır. Dolayısıyla her insanın yaşamda bir kalite arayışı içinde olduğu söylenebilir (Bozkurt, 2003: 16). Bu arayış oldukça doğal bir durumdur; çünkü kalite bir bilinçlenme sürecine işaret etmektedir (Evinç Torlak ve Savaş Yavuzçehre, 2008: 23).

Yaşam kalitesi bireylere dönük bir kavram olsa da bireylerin refahını içinde yaşadıkları toplumun belirlediği düşünülürse kavramın aynı zamanda tüm toplumu ilgilendirdiği rahatlıkla anlaşılabilir (Akder, 2005: 4). Çünkü yaşam kalitesini iyileştirmek, bireylerin kendi çabalarının çok daha üstünde toplumsal çabaları ve kamusal müdahaleleri gerektiren bir sosyal politika hedefidir. Günümüzde oluşturulan sosyal politikalar, yüksek nitelikli bireylerin bir arada yaşadığı, yaşam kalitesi yüksek toplumlar inşa etmeye odaklanmaktadır (Sapançalı, 2009: 11-12).

Yaşam kalitesi kavramı, çağdaş toplumların ortaya çıkması ve yaşamın modernleşmesi ile birlikte gündeme gelen bir konudur (Pacione, 2003: 19). Çağdaş toplumların sanayileşme ve modernleşme sonucunda elde ettikleri refahın ve ekonomik gelişmenin bir sonucu olarak yaşam kalitesine yöneldikleri gözlenmektedir (Başaran ve Çiftçi, 2011: 253).

Çok geniş bir perspektifle ele alınması gereken yaşam kalitesinin pek çok araştırmacının da ifade ettiği gibi tek düze bir tanımla kavramlaştırılması oldukça zordur. Çünkü yaşam kalitesi farklı insanlara farklı şeyler ifade edebilir. Bazılarına göre yaşam kalitesi ne kadar mutlu olduklarının bir ifadesi iken, bazılarına göre ekonomik durum, eğitim, sağlık veya güvenliğin düzeyini anlatmaktadır (Das, 2008: 298).

Önceki dönemlerde bireylerin ve toplumların yaşam kalitesini ölçen en güvenilir gösterge, Gayrisafi Milli Hâsıla olarak kabul edilmiştir. "Sahip olma" yönündeki materyalist eğilimler nedeniyle yaşam kalitesinin ölçülmesinde gelir, servet, varlık, ev sahibi olma gibi maddi kaynaklar ön plana çıkmıştır (Özmete, 1997: 3). Ancak zaman içinde araştırmalar, gelir düzeylerinin iyileşmesi ve teknolojik gelişmelerin ilerlemesiyle beraber yaşam kalitesini belirleyen tek unsurun maddi zenginlik olmadığını, bunun yanı sıra toplumsal, mekânsal ve siyasi unsurların da insanların yaşam standartlarını büyük ölçüde etkilediğini ortaya koymuştur (Pacione, 2003: 19). Böylece yaşam kalitesi bireylerin gelirinden ziyade, gereksinimlerinin tatmini ve yaşam tarzı üzerinde yoğunlaşan bir kavram haline gelmiştir (Sapançalı, 2009: 12).

Dünya Sağlık Örgütü yaşam kalitesini; hedefleri, beklentileri, standartları, ilgileri ile bağlantılı olarak, kişilerin yaşadıkları kültür ve değerler sistemi içinde, buldukları durumu algılama ve değerlendirme biçimi olarak tanımlamıştır. Söz konusu algı ve değerlendirmeler, bireylerin yaşam koşulları, yaşama ilişkin kaygıları ve memnuniyet düzeyine bağlı olarak değişmektedir (WHOQOL, 1997).

Avrupa'nın güncel literatüründe ise yaşam kalitesi kavramı; bir insan topluluğunun ekonomik durumu (gelir dağılımı, yoksulluk düzeyi, yaşam standardı), yaşam çevresi (konut, yaşam ve çalışma mekânları), eğitim ve iş olanakları, aile yapısı (iş ve aile hayatı dengesi, ailede iş bölümü), sosyal yaşama katılım ve sağlık durumu gibi ölçülebilen nesnel koşullar ve bu topluluktaki insanların yaşam kalitelerine ilişkin olumlu/olumsuz düşünce ve duyguları tarafından şekillenen bir olgu olarak tanımlanmaktadır (Tağmat, 2007: 47).

Michael Pacione (2003: 19) yaşam kalitesinin bireyin yaşadığı çevre ve kendisiyle ilgili niteliklerden oluştuğunu savunmaktadır. Çevre koşullarıyla anlatılmak istenen hava ve su kirliliği, kentsel olanaklar, konutun konfor şartları gibi özelliklerdir. Bireyin kendisiyle ilgili nitelikler ise sağlık durumu, mesleği, geliri, eğitim seviyesi ve kişisel becerileri gibi niteliklerdir (Evcil Türksever, 2001: 14).

Yaşam kalitesi, yaşamın birçok alanını ve bu alanlar arasındaki etkileşimi içeren çok boyutlu bir kavramdır (Shucksmith, 2009: 1276). Konut koşulları, eğitim, istihdam, iş-yaşam dengesi, kurumlara ve kamu hizmetlerine erişim gibi yaşamın birçok farklı alanını kapsamaktadır (Keleş, 2012: 24). İnsanın fiziksel, mekânsal, çevresel, toplumsal ve ekonomik gereksinimlerinin karşılanma düzeyi ile bireylerin bu düzeylerden duyduğu memnuniyetlerin toplamı yaşam kalitesini ortaya çıkarmaktadır (Ören Ersin, 2012: 22).

Yaşam kalitesi kavramı esasında temel bir varsayıma dayanmaktadır: bir alandaki sosyal ve fiziksel çevrenin o alanda yaşayan insanların refahını etkilediğinin kabulü (Lambiri vd., 2007: 1). Yani bireylerin bireysel olarak yüksek bir yaşam kalitesine sahip olmalarının yanı sıra yaşanılan yerdeki çevre kalitesi de yaşam kalitesi açısından önem taşımaktadır. Bu nokta bizi, kentlerin, birer yaşam mekânı olarak yaşam kalitesine konu edilmesine, yani kentsel yaşam kalitesi kavramına götürmektedir.

2.2. Kentsel Yaşam Kalitesi Kavramı

Kentlere ilişkin yapılan araştırmalarda araştırmacı kim olursa olsun ve kentleri hangi yönden incelerse incelesin artık kentler olmadan yaşayamayacağımızı ve geleceğimizi kentlerde görmekten başka bir yolumuz olmadığını anlayacaktır. Hızla kentleşen dünyada gün geçtikçe kentlerde yaşayan insan sayısı ve bununla birlikte kentlerin sayısı ve yayıldıkları alanlar da artmaktadır. Bu bağlamda insan yaşamının büyük bir bölümünü oluşturan kentlerde yaşayan insanlar daha iyi fiziksel ve kentsel çevrelerde yaşamlarını devam ettirmeyi arzulamaktadır (Parlak, 2011: 2).

Yüksek bir yaşam kalitesine sahip olmak için yüksek bir çevre kalitesinin, hoş bir yaşam çevresinin, temiz hava, açık alanlar, ulaşım gibi olanakların yeterli olduğu bir fiziksel çevrenin varlığı olmazsa olmaz bir ön koşul olarak görülmektedir (Özmete, 1997: 2). Bu ilişki, yaşam kalitesi ile bir yaşam mekânı olarak kentleri bir araya getirmekte ve kentleri yaşam kalitesine konu yapmaktadır.

Bireylerin, bireysel olarak yüksek bir yaşam standardına sahip olmaları, kentsel yaşam kalitelerinin yüksek olması için yeterli değildir. Çünkü bireylerin kendisinden bağımsız olarak gelişen kentsel sorunlar, yüksek bir yaşam kalitesine ulaşılmasının önünde bir engel oluşturmaktadır (Çolakoğlu, 2005: 11). Bireysel yaşam kalitesinin görece yüksek olduğu kentlerde dahi bu durum kentin bütününde yaşam kalitesinin yüksek olmasını garanti etmez (Eva vd., 2011: 4).

Bu durumda kent sakinlerinin yaşama biçimini belirleyen temel faktör, o kentin sahip olduğu fiziksel, sosyo-ekonomik ve kültürel çevre özellikleri olmaktadır (Kurt, 2011: 266). Çevre kalitesi her zaman yaşam kalitesinin önemli unsurlarından biri olarak ele alınmaktadır (Keleş, 2014: 58). Nitekim Avrupa Mimarlar Konseyi, "Mimarlık ve Yaşam Kalitesi" başlıklı politika kitabında, yaşam çevresinin toplumu belirleyen temel öğelerden biri olduğunu ve toplumun ne ölçüde bir evrim geçirdiğini yansıtması açısından önem taşıdığını belirtmiştir (Turgut Yıldız, 2007: 27).

Tıpkı yaşam kalitesi kavramında olduğu gibi kentsel yaşam kalitesinin tanımlanması açısından da farklılıklar mevcuttur. Rybczynski'ye (1986'dan aktaran: Moore, 2000: 208) göre kentsel yaşam kalitesini tarif etmek, "bir soğanı tarif etmek gibidir. Dışarıdan bakıldığında basit görünür; fakat birçok katmanı vardır. Bir parçası kesilirse sadece kabuk kalır ve gerçek biçimi görünmez olur. Katman olarak ayrılırsa tüm görüntüyü kaybederiz. Katmanlar şeffaftır, bu nedenle tümüne baktığımızda sadece yüzeyi değil aynı zamanda içini de görürüz".

Kentsel yaşam kalitesi, çevreyi oluşturan ölçülebilir nitelikteki mekânsal, sosyal ve fiziksel unsurları ve kent sakinlerinin bu unsurları nasıl algıladıklarını bir arada ele alan bir kavramdır (Van Kamp vd., 2003: 9). Daha basit bir tanımla ifade edecek olursak kentsel yaşam kalitesi, kentlilerin kentten beklentilerinin karşılanmasıdır (Başaran ve Çiftçi, 2011: 258). Kısaca, kent sakinlerinin ihtiyaç duyduğu kentsel hizmetler ve tüm koşullar açısından değerlendirildiğinde, talep ile arz arasındaki oran, kentsel yaşam kalitesini ifade etmektedir (Geray, 1998: 421).

Kentsel yaşam kalitesi, çağdaş kent ve çevre standartlarının bir kentte sağlanmış olmasının yanı sıra kentte yaşayan herkesin kentli haklarına eşit derecede sahip olması ve kullanması ile de doğrudan ilgilidir (Torunoğlu, 1997: 219). Kentsel yaşam kalitesini değerlendirirken; yol, su, kanalizasyon gibi kentsel altyapı hizmetlerinin ne derece gelişmiş olduğundan, kentin sakinlerine sunduğu sosyal, kültürel ve ekonomik imkânlarla kadar birçok unsuru derinlemesine incelemek gerekmektedir (Kaya, 2007: 35). Yani kentsel yaşam kalitesi açısından sorun yalnızca konutların iyi tasarlanması, sağlıklı içme suyunun sağlanması ya da çöplerin düzenli olarak toplanması ile ilgili değildir. Bunların yanı sıra kentin işlevlerini nasıl yerine getirdiği ve kent sakinlerinin demokratik bir anlayışla yönetime dâhil edilmeleri gibi konular ile bağlantı kurulması da gereklidir (Torunoğlu, 1997: 219)

Bir başka tanıma göre kentsel yaşam kalitesi dar anlamıyla; ekonomik, toplumsal ve mekânsal unsurlar açısından kent tanımına dâhil olan yerlerde altyapı, konut, ulaşım, iletişim, hava kirliliği, güvenlik ve çevre temizliği gibi hizmetlerin çeşitli kuruluşlar tarafından belirlenmiş olan standartları sağlaması veya bu standartlardan daha yüksek olması durumudur. Geniş anlamıyla kentsel yaşam kalitesi ise, kültürel, sosyal ve siyasal unsurları ve süreçleri de içermektedir. Kent sakinlerinin kendilerine sunulan olanak ve fırsatlardan gereksinimleriyle orantılı olarak eşit ve dengeli bir biçimde yararlanabilmesi; kentteki kültürel, sanatsal, eğitsel ve siyasal faaliyetlere ve süreçlere katılabilmesidir (Geray, 1998: 326-327).

Sanjoy Mazumdar (2003: 90), kentsel yaşam kalitesinin önemli bir teması olarak insan ve mekân arasındaki bağı göstermekte ve bu bağı "yer duygusu" perspektifinden ele almaktadır. O'na göre sakinlerine yüksek bir yaşam kalitesi sağlayacak olan mekânlar, sakinlerin kendilerini oraya ait hissedebilecekleri, kendileriyle özdeşleştirerek aralarında duygusal bir ilişki ve bağ geliştirebilecekleri ve orayı özlemle hatırlayabilecekleri mekânlar olmalıdır.

Başka bir deyişle, insanlar ve mekânlar arasında bağlar kurmak, yüksek kalitede bir kentsel yaşamın sağlanmasında göz önünde bulundurulması gereken bir konudur. Çünkü insanların kendileriyle özdeşleştirdikleri, kendilerini bir parçası olarak gördükleri ve sevgiyle hatırladıkları mekânlar, onlar için yaşam kalitesi yüksek bir mekânı ifade edecektir (Mazumdar, 2003: 90).

2.3. Kentsel Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi

1930lu yıllardan itibaren kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesi için göstergelerin oluşturulması konusunda birçok çalışma yapılmıştır (Wish, 1986: 93). Bölgeleri ve kentleri birbiriyle kıyaslamak için yapılan bu araştırmalar, özellikle 1980li yıllardan sonra nicelik olarak artmış ve önem kazanmıştır (Gürel Üçer, 2009: 19).

Kentsel yaşam kalitesini ölçen göstergeler arasındaki farklılıklara rağmen dünyanın birçok farklı bölgesindeki farklı kentlere yönelik çalışmalar, kentsel yaşam kalitesini ölçme çabasının her yerde geçerli olduğunu göstermektedir (Morais vd., 2013: 189). Ancak Elsa Sereke Tesfazghi vd.'ne (2010: 74) göre, kentsel yaşam kalitesine ilişkin çalışmaların büyük bir çoğunluğu; İngiltere, İrlanda, Amerika gibi gelişmiş batı ülkelerindeki kentlere yönelmiştir. Buna karşılık, örneğin Doğu Afrika'daki kentlerin yaşam kalitelerinin ölçülmesine yönelik çalışmalar yok denecek kadar az sayıdadır.

Kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesine yönelik çalışmalar geneli itibariyle iki önemli eleştiriye maruz kalmıştır: Birincisi; yerleşmenin kalitesinin değerlendirilmesinde kullanılan göstergelerin genellikle araştırmacının kişisel görüşlerine dayanıyor olması; ikincisi ise orada yaşayanların yaşam kalitesine ilişkin değerlendirmelerini ölçmüyor olmasıdır. Ayrıca yerleşmenin kalitesinin farklı gruplara göre değişkenlik göstereceği de göz ardı edilmektedir. Örneğin, kentteki lüks bir restoran, alt gelir grubundan bir insan ile üst gelir grubundan bir insanın yaşam kaliteleri açısından aynı önemi taşımayacaktır (Marans, 2007: 31).

Kentsel yaşam kalitesi, karmaşık bir göstergeler dizini olarak; açık ve kapalı mekân standartları (çevresel kirlilik, doğal çevre, yeşil alan kullanımı gibi); yurttaşların refahı (gelir seviyesi, işsizlik oranı, suç oranları); hizmet çeşitliliği ve niteliği (eğitim, eğlence, halk sağlığı, toplu taşıma, belediye hizmetleri) gibi konuları içermektedir (Turgut Yıldız, 2007: 27).

Kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesinde araştırmacıların üzerinde uzlaştığı iki temel gösterge kümesi mevcuttur: Birincisi; kentteki hastanelerin sayısı, işsizlik oranı, kentsel yeşil alanların oranı ve suç hacmi gibi kentsel yaşamın nesnel ve görünen özelliklerine atıfta bulunmaktadır. İkinci küme ise; insanların sağlık hizmetlerine, iş olanaklarına, kentsel güvenliğe ve yeşil alanlara erişimden duydukları memnuniyetin ölçülmesine yönelik olan öznel göstergelerdir. Öznel göstergelerin ölçülmesi daha fazla zaman alan ve daha maliyetli bir yöntemdir; ancak sonuçları nesnel göstergelere oranla daha gerçekçi ve mantıklıdır (Lotfi ve Solaimani, 2009: 124-125).

Mısır'da Kahire Üniversitesi'nde öğretim üyesi olan Hamam Serag El Din vd. kentsel yaşam kalitesinin oluşmasına katkıda bulunan yedi temel boyut tespit etmiştir. Bunlar (2013: 89):

- Birinci boyut, çevrenin doğal özelliklerine gönderme yapan *çevresel kentsel yaşam kalitesi*;
- İkinci boyut, kentsel doku, binalar, arazi kullanımı, kentsel hizmetler ve altyapı gibi özelliklere gönderme yapan *fiziksel kentsel yaşam kalitesi*;
- Üçüncü boyut, etkileşim, yurttaş katılımı gibi özelliklere gönderme yapan *sosyal kentsel yaşam kalitesi*;
- Dördüncü boyut, mekân kimliği gibi yurttaşların yaşadıkları yer hakkındaki duygularına gönderme yapan *psikolojik kentsel yaşam kalitesi*;
- Beşinci boyut, mekândaki ekonomik aktivitelere gönderme yapan *ekonomik kentsel yaşam kalitesi*;
- Altıncı boyut, kentsel politikalara gönderme yapan *politik kentsel yaşam kalitesi* ve
- Yedinci boyut, ulaşım, trafik olanakları ve erişilebilirliğe gönderme yapan *devingen kentsel yaşam kalitesi*dir.

Görüldüğü üzere yazarlar tarafından geliştirilen bu boyutlar kentsel yaşam kalitesinin kapsamlı bir tanımı ve göstergeler kümesi olarak değerlendirilebilecek niteliktedir.

Psatha Eva vd. "Defining Quality of Life: Which Factors Should be Considered?" isimli makalesinde Avrupa kentlerinde kentsel yaşam kalitesini belirleyen unsurları on iki genel kategori halinde gruplandırmıştır. Bu kategoriler ve içerdiği alanlar şu şekilde özetlenebilir (Eva vd., 2011: 13):

- *Ekonomik çevre*: istihdam olanakları, istihdam yapısı, ortalama gelir ve gelir dağılımı, yaşam maliyeti.

- *Sosyal çevre*: suç, sosyal eşitsizlik, sosyal dışlanma.
- *Doğal çevre*: hava kalitesi, su kaynakları, doğal kaynaklara erişim.
- *Yapılı çevre*: bina yoğunluğu, konut koşulları.
- *Kentsel yeşil alanlar*: kişi başına düşen yeşil alan, erişim, kullanım.
- *Kamusal mekânlar*: kamusal mekânların kalitesi, ziyaret oranları.
- *Kültür ve boş zaman*: turizm altyapısı, boş zaman değerlendirme faaliyetleri, kültürel yaşam.
- *Eğitim*: eğitim birimleri, özel okullar.
- *Sağlık bakımı*: sağlık hizmetleri, erişim, dezavantajlı gruplar için sosyal refah.
- *Demografik veriler*: medeni hal, eğitim düzeyi.
- *Demokratik kurumlar*: yerel yönetimlerin seçimi, oy verme oranları.
- *Trafik ve ulaşım*: park alanları, kamusal ulaşımın yeterliliği.

Kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesine yönelik araştırma yapan kuruluşların başında Mercer Human Resource Consulting (*kısa adıyla Mercer*) isimli insan kaynakları danışma şirketi gelmektedir. Bu şirketin New York'u temel referans noktası olarak dünyanın 218 kentinde yaptığı yaşam kalitesi araştırması, aşağıdaki kategorilere dayanan 39 göstere içermektedir (Kütükçüoğlu, 2000: 2):

- *Politik ve sosyal ortam* (politik istikrar, suç işleme oranı, yasal zorlamalar),
- *Ekonomi* (ortalama alım gücü, döviz bozdurma düzenlemeleri, banka servisleri),
- *Sosyo-kültürel çevre* (sansür uygulamaları, özgürlük kısıtlamaları),
- *Sağlık* (sağlık servisleri, salgın hastalıklar, atık kontrolü, hava ve çevre temizliği),
- *Okullar ve eğitim* (imkânlar ve eğitim düzeyi),
- *Altyapı ve ulaşım hizmetleri* (yol, su, elektrik, toplu taşıma, trafik sıkışıklığı),
- *Kültürel etkinlikler* (sinema, tiyatro, restoranlar, spor ve kente renk katan diğer etkinlikler),
- *Tüketim ürünleri* (gıda gibi günlük tüketim ürünlerinin bulunabilirliği ve alınabilirliği),
- *Konut* (konut ve dekorasyon imkânları/kalitesi),
- *Doğal çevre* (iklim, doğal felaketlerin sıklığı, doğal güzellikler).

Mercer tarafından yapılan bu çalışmada kullanılan göstergeler, yaşam kalitesinin öznel değerlendirmelerinden farklı olarak nesnel niteliktedir (Khalil, 2012: 79). Araştırmanın sonuçlarına göre; yaşam kalitesi açısından üst sıralarda yer alan kentlerde belirleyici olan faktörler; suç oranı, eğitim hizmetleri ve ulaşım hizmetlerinin kalitesi gibi faktörlerdir. Alt sıralarda yer alan kentler ise daha çok kişisel güvenlik, hijyen ve temel ihtiyaçların karşılanması gibi noktalarda sorun yaşamaktadır. Genel olarak bakıldığında, kentlerin nüfus yoğunluğu arttıkça yaşam kalitelerinin düştüğü sonucuna ulaşılmıştır (Kütükçüoğlu, 2000: 2).

Araştırmada yaşam kalitesinin en yüksek olduğu 10 kent şu şekilde belirlenmiştir (Savaş Yavuzçehre, 2005: 15-16): Cenevre (İsviçre), Zürih (İsviçre), Vancouver (Kanada), Viyana (Avusturya), Frankfurt (Almanya), Münih (Almanya), Düsseldorf (Almanya), Auckland (Yeni Zelanda), Bern (İsviçre), Kopenhag (Danimarka). Ayrıca en yaşanabilir 50 kentin yarısını Batı Avrupa'dan çıktığı gözlenmiştir. Türkiye kentleri arasında araştırmaya dâhil edilen tek kent olarak İstanbul ise, 218 kent arasından 93. sırada yer almıştır (Çolakoglu, 2005: 26).

Bölgesel ve Kentsel Politika Genel Müdürlüğü'nün isteği üzerine 2012 yılında "Avrupa Kentlerinde Yaşam Kalitesi Araştırması" yürütülmüştür. Bu araştırmaya her bir kentten beş yüz kişi olmak üzere toplam yetmiş dokuz Avrupa kenti dâhil edilmiştir. 2012 yılı itibarıyla Avrupa Birliği'ne üye olmayan Türkiye, Hırvatistan, Norveç, İsviçre ve İzlanda da çalışma kapsamı içine alınmış olup Türkiye'den seçilen kentler Ankara, İstanbul, Antalya ve Diyarbakır olmuştur (European Union, 2013: 4-6).

Çalışmanın amacı, bu kentlerde yaşayanlara yöneltilen anketler ile kentsel konulara ilişkin düşüncelerinin öğrenilmesidir. Bu doğrultuda anketlerde yer alan başlıklar ve bu başlıklar altındaki alt kategoriler (European Union, 2013: 3) birer kentsel yaşam kalitesi göstergesi olarak değerlendirilebilecek niteliktedir:

- *Kentteki temel altyapı ve tesislerden duyulan tatmin*: kamusal ulaşım, sağlık bakımı hizmetleri, spor tesisleri, kültürel tesisler, eğitim, sokak ve binaların durumu ve kamusal alanları kapsamaktadır.

- *Kent hakkındaki genel görüşler*: istihdam olanakları, konut durumu, yabancıların varlığı ve bütünlüşmesi, güvenlik ve yerel yönetim hizmetlerini kapsamaktadır.

-Çevre: hava kalitesi, gürültü düzeyi, temizlik ve yeşil alanları kapsamaktadır.

Avrupa Kentlerinde Yaşam Kalitesi Araştırması'nın elde ettiği sonuçlar ise şöyle özetlenebilir (European Union, 2013: 7-15):

-Genel olarak Avrupa kentlilerinin tatmin düzeyinin yüksek olduğu alanlar spor tesisleri, kültürel tesisler ve kamusal alanlar; tatmin düzeyinin düşük olduğu alanlar ise eğitim olanakları ile sokak ve binaların durumudur. Bununla birlikte kamusal ulaşım ve sağlık bakımı hizmetlerinden duyulan tatmin düzeyi kentler arasında değişkenlik göstermektedir.

-Kentte istihdam olanaklarının yeterli olduğunu düşünenlerin oranı en fazla Oslo, Münih, Zürih, Stockholm ve Helsinki gibi kentlerde yüksek iken Yunanistan, İtalya, İspanya ve Portekiz'deki kentlerde bu oran en düşüktür.

-Anket kapsamı içindeki 79 kentten 50'sinde görüşme yapılan kişilerin en az yarısı erişilebilir ve ödenebilir konut bulmanın zor olduğunu düşünmektedir.

-Kentte yabancıların varlığı ve bütünleşmesi yönündeki görüşler genelde olumludur.

-Avrupa kentlerinde yaşayan kentlilerin büyük bir çoğunluğu kendilerini güvende hissetmektedir.

-Hava kalitesinden duyulan tatminin en yüksek olduğu kent Rostock iken Madrid, Paris ve Roma'da bu oran en düşüktür.

-Katılımcıların büyük çoğunluğunun kentleri için en önemli gördükleri üç konu sırasıyla sağlık bakımı hizmetleri, işsizlik ve eğitim şeklindedir.

Türkiye'de de bazı büyük kentlerde kentsel yaşam kalitesini ölçmeye yönelik yapılmış çeşitli araştırmalar mevcuttur. Bu araştırmaların çoğunlukla İstanbul'daki kentsel yaşam kalitesini ölçme ve değerlendirilmeye yönelik oldukları görülmektedir.

Burç Ülengin vd., "A Multidimensional Approach to Urban Quality of Life: The Case of Istanbul" başlıklı çalışmalarında kentsel yaşam kalitesini oluşturan alanları şu şekilde sıralamaktadır (2001: 366): yaşam maliyeti, alım gücü, barınma maliyeti ve tatminkâr bir iş bulma fırsatı gibi özellikleri kapsayan *ekonomik çevre kalitesi*; eğlence, toplumsal faaliyetler, eğitim ve sağlık hizmetlerinin kapsamı ve ücreti; kültürel aktiviteler, güvenlik, düşük suç oranları gibi özellikleri kapsayan *sosyal çevre kalitesi*; açık ve yeşil alanların varlığı, altyapı ve belediye hizmetleri, bina düzeni, konut tipi ve rekreasyon alanlarının varlığı gibi özellikleri kapsayan *fiziksel çevre kalitesi*; iletişim ve toplu taşıma araçlarının mevcudiyeti ve trafik akışı gibi özellikleri kapsayan *ulaşım/iletişim kalitesi*.

Araştırmada kentsel yaşam kalitesi açısından katılımcıların en önemli gördükleri alanlar; belediye ve altyapı hizmetleri, konut, tatmin edici bir iş sahibi olma, yerleşim ücretleri, trafik akışı, genel giderler ve toplu taşıma olanakları şeklinde bulgulanmıştır. Katılımcılara göre ideal kent; apartmanlar yerine kentin etrafında büyük yeşil alanların, iletişim ve kolay erişilebilir toplu taşıma olanaklarının olduğu, kolay ve hızlı bir trafik akışına, tatmin edici iş olanaklarına, yeterli belediye ve altyapı hizmetlerine sahip, suç oranlarının, yaşam ve barınma maliyetlerinin düşük olduğu kenttir (Ülengin vd., 1998: 12-16).

Yüksel Demirkaya'nın (2010: 136) Çekmeköy'de yaşayanların kentsel yaşam kalitesinin değişik boyutlarını nasıl algıladığını tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada kullandığı kriterler; temel altyapı hizmetleri, fiziki kentsel çevre, kentsel ulaşım, genel istihdam göstergeleri, sağlık hizmetleri, eğitim hizmetleri, güvenlik hizmetleri şeklindedir. Çalışma sonucunda Çekmeköy açısından kentsel yaşam kalitesini kötü yönde etkileyen en önemli iki unsur altyapı sorunları ve işsizlik; iyi yönde etkileyen en önemli iki unsur ise doğa güzelliği ve sessiz-sakin olması şeklinde bulgulanmıştır (Demirkaya, 2010: 129-130).

Göknur Ören Ersin'in İstanbul'un Büyükçekmece ilçesinde kentsel yaşam kalitesini ölçmek için alan araştırması yaptığı çalışma da sonuçları açısından Yüksel Demirkaya'nın çalışması ile benzerlik taşımaktadır. Çalışma kapsamında bireysel düzeyde öznel yaşam kalitesi göstergelerinin oluşturulması için yaşadığı kentten memnuniyet, güvenlik, hava kalitesi, toplu taşıma hizmetleri, eğitim hizmetleri, sağlık hizmetleri, sosyo-kültürel imkânlardan memnuniyet, yeşil alan yeterliliği gibi unsurların tespitine çalışılmıştır. Büyükçekmece'de kentsel yaşam kalitesini olumlu etkileyen en önemli faktör "sessiz ve sakin bir yer olması" şeklinde, olumsuz etkileyen en önemli faktör ise işsizlik şeklinde bulgulanmıştır (Ören Ersin, 2012: 85, 116).

İstanbul dışındaki diğer kentler açısından da kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesine yönelik yapılmış çeşitli çalışmalar mevcuttur. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Enstitüsü'ne bağlı olarak 2001 yılında Samira Yener ve İsmet Koç (2001: 141-146) tarafından yapılan "Türkiye'de Bölgeler İtibariyle Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi" isimli çalışmada, sağlık hizmetlerine ulaşım göstergeleri, yaşama ortamı göstergeleri ve yaşama hakkını belirleyen göstergeler olmak üzere üç ana gösterge alanı oluşturulmuş ve kentlerden oluşan bölgeler, yüksek seviye, orta seviye ve düşük seviyede yaşam kalitesine sahip olmalarına göre sınıflandırılmıştır. Çalışma sonucunda kentsel yaşam kalitesi açısından yüksek seviye grubunda yer alan

kentler İstanbul, İzmir, Antalya; orta seviye grubunda yer alan kentler Ankara, Trabzon, Eskişehir ve düşük seviye grubunda yer alan kentler de Erzurum, Elazığ, Şanlıurfa olarak bulgulanmıştır.

Türkiye’de kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesine yönelik kurumsal düzeyde yapılan araştırmalara, DİE’nin 2003 yılında yaptığı ve sonuçlarını 2004 yılında yayınladığı Yaşam Memnuniyeti Araştırması örnek olarak verilebilir. Bu araştırma, öznel yaşam kalitesi ölçütlerinin değerlendirilmesi için kurumsal düzeyde yapılan ilk araştırmadır. Araştırmanın amacı, kişilerin genel mutluluk algısının, temel yaşam alanlarındaki genel memnuniyetlerinin ve kamu hizmetlerinden duydukları memnuniyetlerin ölçülmesi ve zaman içindeki değişimin takip edilmesidir (Gürel Üçer, 2009: 47).

Ülkemizde yaşam kalitesi, memnuniyet ve mutluluk üzerine yapılmış ilk kapsamlı ve etkin araştırma olması nedeniyle önemlidir (Şeker, 2011: 30). Araştırma genel olarak birinci bölüm, hane halkı yaşam koşulları; ikinci bölüm, bireysel mutluluk, memnuniyet; üçüncü bölüm, kamu hizmetlerinden memnuniyet; dördüncü bölüm, beklenti, kişisel gelişim ve umut olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır (Özkan, 2012: 65).

Bu araştırma ile konut, eğitim, gelir ve yardım konularını ele alan genel bir hane halkı anketi ile hane halkı yaşam koşulları ortaya konmuş; ardından bireysel düzeyde yapılan anketler ile bireysel mutluluk ve memnuniyet ve kamu hizmetlerinden memnuniyet düzeyi ölçülmüştür (Gürel Üçer, 2009: 47-48).

Araştırma, 18 yaş ve üzerindeki 6.714 bireye uygulanarak kapsadığı örneklem ve içerik açısından uluslararası örnek uygulamalar düzeyinde gerçekleştirilmiştir. Ancak bir görüşe göre bu araştırmada dünya örnekleriyle bir kıyaslama yapılmadığı gibi araştırma özü itibarıyla öznel mutluluğa dayandırılmıştır. Örneğin, mutlu olarak tanımlanan bireylerin varlığı ve gelir ile mutluluk arasındaki ilişki tam olarak açıklanamamıştır (Şeker, 2011: 30).

Yaşam Memnuniyeti Araştırması, 2013 yılında ilk kez il ölçeğinde yapılmıştır. Bu araştırmada en çok mutlu olduğunu beyan eden bireyler, başka bir deyişle en mutlu il, Sinop olarak bulgulanmıştır. Sinop’u takip eden iller Afyonkarahisar ve Bayburt olup yaşam memnuniyetinin en düşük olduğu il Tunceli olarak saptanmıştır. Genel kamu hizmetlerinden duyulan memnuniyet bağlamında yapılan değerlendirmeler sonucunda ise (www.tuik.gov.tr):

- Sağlık hizmetlerinden duyulan en yüksek memnuniyetin Isparta’da,
- Asayiş hizmetlerinden duyulan en yüksek memnuniyetin Artvin’de,
- Çöp toplama hizmetlerinden duyulan en yüksek memnuniyetin Eskişehir’de,
- Kanalizasyon hizmetlerinden duyulan en yüksek memnuniyetin Kastamonu’da,
- Toplu taşıma hizmetlerinden duyulan en yüksek memnuniyetin Karaman’da,
- Engellilere yönelik hizmetlerden duyulan en yüksek memnuniyetin ise Manisa’da olduğu tespit edilmiştir.

Genel kamu hizmetlerinden ve genel olarak yaşamdan duyulan memnuniyetin iller bazında ölçülmüş olması nedeniyle bu araştırma, bir kentsel yaşam kalitesi ölçümü araştırması olarak düşünülebilir.

Kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesine yönelik olarak yapılan bu araştırmaların dayandığı bazı temel göstergeler alanlarının ortak olduğu açıkça görülmektedir. Örneğin; belediye hizmetleri, çevre koruma hizmetleri, temel altyapı hizmetleri, kentteki istihdam olanakları, toplu taşıma olanakları, yeşil alanların yeterliliği, kalabalık ve gürültü düzeyleri gibi ekonomik, fiziksel ve çevresel alanlara yönelik olarak oluşturulan bu göstergeler, kentsel yaşam kalitesi araştırmalarında sıklıkla kullanılmaktadır. Ayrıca kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesine yönelik araştırmalarda kentlerin fiziksel çevresi kadar sosyal çevresinin de önemle vurgulandığını söylemek gerekir. Son olarak, kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesi açısından nesnel göstergeler ile öznel göstergelerin birlikte kullanılması gerektiğine ilişkin genel bir uzlaşma olduğu da vurgulanmalıdır.

3. Kentsel Yaşam Kalitesi Ekseninde Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi

Mart 2016 itibarıyla 30 ülkede 208 kent, Cittaslow Birliği’ne üye durumdadır (Donat ve Savaş Yavuzçehre, 2016: 116). Bu üyelerin yavaş kente bakış tarzları birbirine göre farklılıklar gösterse de çoğunun, alternatif bir yerel kalkınma modeli olarak kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi için harekete dâhil olduklarını söylemek mümkündür (Keskin, 2010: 54-55).

Çalışmanın birinci bölümünde anlatıldığı üzere yavaş kent, daha çok kent sakinlerinin yaşam kalitelerini arttırmaya yönelik çalışmalara, yani, kentsel altyapı, iletişim, ulaşım, çevre gibi alanları kapsayan çalışmalara odaklanmaktadır (Keskin, 2010: 52). Kent sakinlerine doğa ve kültürün korunduğu, çevre kirliliğinin kontrol altına alındığı, günlük yaşamın belirli bir konfor içinde işlediği bir ortam sunmaktadır. Sanayi üretiminin yaygın olmadığı, teknolojinin yalnızca yaşamı daha kaliteli hale getirmek için kullanıldığı, tüketim yerine üretimin, kullanma yerine korumanın teşvik edildiği bu alternatif kentler, fiziksel çevrenin sunduğu yaşam kalitesini takdir etmenin hazzını keşfetme peşindeki kentlerdir (Mayer ve Knox, 2007: 37). Bu bağlamda, böyle bir kentler birliğinin oluşturulmasının yaşam kalitesinin artırılması adına önemli bir yerinin olduğu söylenebilir (Karataş ve Karabağ, 2013: 4).

Bu kentlerde temel amaç, yaşanabilirliği arttırmaktır. Kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesindeki temel amaç da budur. Yavaş kent hareketiyle kentsel yaşam kalitesi arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu haliyle yavaş kent, kentsel yaşam kalitesini arttırmaya yönelik çalışmalar yapılması için katalizör işlevi gören bir uluslararası ağ görünümündedir. Her şeyden önce, belirtildiği üzere, yavaş kent hareketinin temel hedefi, kentlerin yerel ve özgün kimliklerini koruyarak kent sakinlerinin yaşam kalitelerini iyileştirmektir. Bu kentlerde söz konusu hedefe yönelik, hızlı trafiği ve gürültü kirliliğini kesmek, yaya bölgelerini ve yeşil alanları arttırmak, yerel estetik öğeleri korumak, kentsel yaşamı olumsuz etkileyen hava ve su kirliliğini elimine etmek, alternatif ve yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanmak, yerel gelenekleri ve yerel ticareti diri tutmak gibi birçok faaliyet gerçekleştirilmektedir (geka.org.tr).

Hareketin logosu, turuncu renkli ve kenti kabuğunun üstünde taşıyan bir salyangozdur. Yavaş kent hareketi ile kentsel yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi vurgulayan bir görüşe göre, yavaş kent logosu olan turuncu salyangoza sahip olmak demek, sırtınıza kentsel yükler aldınız demektir. Kentsel yaşam kalitesini yükseltirken kentin kendini gözeterek farklı gelişim yöntemleri uygulaması, yavaş kent hareketinin temelini oluşturmaktadır (Polat, 2011).

Ayrıca Uluslararası Cittaslow Birliği'nin kuruluş maddesinde yer alan (www.cittaslow.net):

"Cittaslow-Rete Internazionale dele citta del buon vivere" (Yaşam kalitesine önem veren kentlerin uluslararası ağı) adlı Birlik: kısaca, "Cittaslow" Bra, Greve in Chianti, Orvieto, Positano kasabaları ile Slow Food Birliği arasında kuruldu. Birliğin süresi sınırsızdır. Birlik, "modern ve tarihi binalardan oluşan turuncu renkli bir salyangozu" resmeden kendi logosunu kullanacaktır. Logonun ayrılmaz bir parçası ise, kullanımı tanzim edecek olan "Yaşam kalitesine önem veren kentlerin uluslararası ağı" sözü olacaktır."

şeklindeki ifadeler, yavaş kent hareketinin kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesine yönelik bir enstrüman olduğu düşüncesini pekiştirmektedir.

Yavaş kent sakinleri için daha yüksek bir yaşam kalitesi sağlama arzusu, kentin kökenlerine kadar inmeyi gerektirebilir. Bir kentin mükemmel olmak için illa ki değişmesi ya da son model kentsel planlama modasına uyması şart değildir. Yavaş kent, bir kentin eşsiz özelliklerini devam ettirerek aynı zamanda kenti de iyileştirmeyi ve böylece kent sakinlerinin yaşamaktan keyif alacakları daha iyi fiziksel çevreler yaratmayı amaçlamaktadır (Radstrom, 2011: 96). Kentsel yaşam kalitesi de yavaş kent hareketi de insanların yaşamaktan zevk aldıkları çevrelerde yaşamalarını desteklemektedir (Elbi, 2009: 32; Radstrom, 2011: 96).

Yavaş kentler daha az kalabalık, daha az gürültü ve daha az trafik ile özdeşleşmiştir (Doğutürk, 2010: 4). Böylece kirlilik, trafik ve gürültüye ilişkin alınacak çeşitli önlemler ile yavaş kentler, diğer kentler arasında daha yüksek bir yaşam kalitesine sahip olmak yolunda attığı adımlar ile ön plana çıkmaktadır (Radstrom, 2005: 64).

Bu kentlerde yerel ekonomik kaynakların korunması, yaşanabilir bir fiziksel ve sosyal çevre inşası, yerel çevrenin, karakteristik mimarinin, kentsel dokunun ve kültürün korunması, özel araç kullanımının kısıtlanmasıyla bisiklet kullanımı ya da yürümenin teşvik edilmesi, kentin güçlü olduğu alanları belirleyerek o doğrultuda stratejiler geliştirilmesi gerekmektedir. Tüm bunları gerçekleştirmek, daha kaliteli bir kentte yaşamayı teşvik edecektir. Örneğin, bir kentte araba kullanmanın aksine yürümek, hem kişisel hem de çevresel sağlığı iyileştirecektir. İnsanların yaşadıkları yerleri farklı bir bakış açısından görmelerini sağlamanın yanı sıra daha fazla toplumsal etkileşim ve daha yavaş bir yaşam tarzı ile bireysel yaşam kalitesi de yükseltilecektir (Radstrom, 2011: 94).

Yavaş kent hareketinin oluşumu; kaliteli, sağlıklı ve dingin bir yaşam anlayışı üzerine odaklandığı için kentsel yaşam kalitesinin kendiliğinden iyileşmesi beklenebilir (Karakurt Tosun, 2013: 230). Yavaş kent hareketi, ekonomik kaynaklarını koruyan, sosyal yönden güçlü ve çevreye duyarlı bir şehircilik anlayışını yansıtmaktadır (Ergüven, 2011: 207). Bu hareket ile hedeflenen şey niceliksel değil niteliksel değerlere önem veren bir yerel kalkınmanın yanında çevresel kaynakların korunduğu bir şehircilik modelinin uygulanmasıdır (Karakurt Tosun, 2013: 231).

Yaşanılan mekânın kalitesi, o mekânın kullanıcıları olarak orada yaşayanların yaşam kalitesini doğrudan etkilemektedir. Yüksek bir yaşam kalitesine sahip olmak için yüksek bir çevre kalitesinin varlığı olmazsa olmaz bir koşul olarak kabul edilmektedir (Özmete, 1997: 2). Çünkü bireysel yaşam kalitesi yüksek olsa dahi kentsel sorunlar kentsel yaşam kalitesine ulaşılmasının önünde bir engel teşkil etmektedir (Çolakoğlu, 2005: 11). Ancak bir yavaş kentte yaşamak, türlü kentsel sorunlara karşın tedbir alınmasını gerektirdiği için bu sorunların çözümü daha kolay ve etkin olmaktadır. Çünkü yavaş kentte yaşamak, farklı bir kent planlamasını ve yaşam tarzını gerektirmektedir. Bu, geleneksel mimarinin ve yaşam tarzının korunduğu, yerel kültürün, doğal çevrenin, karakteristiklerin ve kimliğin kaybolmadığı, yerel kalkınmanın teşvik edildiği bir modeldir. Böyle bir çevrede yaşamak kuşkusuz yerel halkın yaşam kalitesini de etkileyecektir.

Ayrıca yakın dönemlerde yapılan bazı araştırmalar, yavaş kent hareketi ile kentsel yaşam kalitesi arasında yakın bir ilişki olduğu yönünde ipuçları vermektedir:

Örneğin Yeşim Coşar, 2012 yılında doktora tezi kapsamında yavaş kent olgusunun kentsel yaşam kalitesi üzerindeki algılanan etkisini incelediği çalışmasında, Seferihisar’da yerel halk, yerli turistler, işletme sahipleri, yöneticiler ve belediye başkanı ile görüşmeler yapmıştır. Bu görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular kısaca şu şekilde ifade edilebilir (Coşar, 2014: 23-238):

Yavaş kent olduktan sonra Seferihisar’ın kentsel yaşam kalitesinde gözlenen olumlu değişimler; düzenlenen sosyal etkinliklerin artması, çevre düzenlemesine ve altyapıya önem verilmesi, yeni işletmecilerin açılması sonucunda istihdamın artması, halkın üretime teşvik edilmesiyle ve elde edilen gelirin artmasıyla birlikte ilçedeki yaşam kalitesinin artması şeklindedir. Yavaş kent olmanın kentsel yaşam kalitesi açısından olumsuz yönleri ise; ilçenin tanınırlığının artması ile birlikte yaşanan nüfus artışı, kalabalık, gürültü ve trafik sorunları, mimari ölçütlere uymayan aşırı yapılaşma, arsa/konut fiyatlarının artması ve yaşam pahalılığı olarak kaydedilmiştir.

Gözde Doğutürk, 2010 yılında yüksek lisans tezi kapsamında mimari ve yaşam kalitesi bağlamında yavaş kent hareketini incelemiş ve mevcut yavaş kent üyelerinin temsilcilerine e-posta aracılığıyla bir anket çalışması uygulamıştır. Bu çalışma kapsamında yöneltilen sorular; “Yavaş Kentler Birliği’ne üye olduktan sonra kentinizde ne gibi değişiklikler oldu?”, “Yavaş kent olmanın avantajları nelerdir? Üye olduktan sonra kentiniz neler kazanmıştır?” gibi sorulardır. Bu sorulara gelen yanıtlardan örnekler vermek gerekirse (Doğutürk, 2010: 28-30):

➤ Belçika’nın Chaudfontaine kenti için yavaş kent olmak, bir kalite etiketidir. Kendileri bunu “siyasi kadromuz sorumlu oldukları sosyal çevre ve kentsel gelişim gibi her türlü konuda yaşam kalitesini göz önünde bulundurur” şeklinde açıklamıştır.

➤ İsviçre’nin Mendrisio kenti yöneticilerine göre; yavaş kent, devam eden projelerle kentsel yaşam kalitesini geliştirmeye yardımcı olmuştur. Ayrıca yavaş kent olmanın en büyük avantajı, kentsel yaşam kalitesine ulaşma yolunda benzer sorun ve tecrübelerin paylaşıldığı bir ağır parçası olmaktır. Yavaş kent kapsamında geliştirilen yaşam kalitesini arttırmaya yönelik projeler, her şekilde kentin yararına olmaktadır.

Elif Karakurt Tosun, “Yaşam Kalitesi Ekseninde Şekillenen Alternatif bir Kentsel Yaşam Kalitesi Modeli: Yavaş Kentleşme Hareketi” isimli makalesinde, yavaş kent hareketi ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmeyi amaçlamıştır. O’na göre “modern yaşamın her türlü koşturmacasından uzak, sakin ve dingin bir yaşam üzerine kurgulanan yavaş kent hareketi, bireylerin yaşam kalitesinin artmasında etkili bir unsur olacaktır”. Tosun’un bu ilişkiyi kurarken kullandığı argümanlar ise şu şekildedir (2013: 233-234):

➤ Taze, mevsimlik ürünlere dayanan yöresel yemek kültürünün desteklenmesi ile kişilerin fiziksel sağlığının korunması yoluyla sağlık göstergesi açısından yaşam kalitesini olumlu yönde etkilemesi;

➤ Yavaş kent üyeliği için nüfus büyüklüğünün 50.000 ile sınırlanmış olması dolayısıyla sosyal sermayenin güçlenmesi, kişilerin ilişki kurabilecekleri ve kendileriyle özdeşleşebilecekleri bir mekânın varlığının o yerin yaşam kalitesini yükseltmesi;

➤ Çevre ve altyapı politikaları ile kentsel hizmetlerin geliştirilmesi yoluyla nesnel yaşam kalitesinin iyileştirilmesi.

Kısaca görüleceği üzere, bu harekete dâhil olan kentler için yavaş kent olmak, bir kalite göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Nüfusu 50.000’den az olan bu kentlerin önemi, diğer kentler arasında yaşam kalitesini arttırmaya en fazla önem veren kentler olmalarından gelmektedir (Yurtseven vd., 2010: 41).

Kentsel yaşam kalitesi bir yönüyle kentsel altyapı, ulaşım, iletişim, hava kirliliği, çevre temizliği gibi olanakların önceden belirlenen standartların üzerinde olmasını ifade ediyorsa (Geray, 1998: 326) bu durumda Uluslararası Cittaslow Birliği’nin yavaş kent üyeliği için belirlediği standartlar ve kentlerin uymak zorunda olduğu kriterler (örn; hava ve su temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi, kirleticilerin izlenmesi ve azaltılması vb.) kentsel yaşam kalitesinin sağlanmasına doğrudan katkıda bulunacaktır. Yavaş kent olmanın gerektirdiği kriterlerin yerine getirilmesi zorunluluğu beraberinde bu yolda atılacak her adımın kendiliğinden kentsel yaşam kalitesini yükseltmesini getirecektir. Bu ilişkiyi daha ayrıntılı bir şekilde ifade etmek gerekirse:

Kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesine yönelik araştırmalarda birçok araştırmacı tarafından kullanılan göstergeler; çevresel göstergeler, altyapı göstergeleri, ekonomik göstergeler, sosyal göstergeler, ulaşım göstergeleri, sağlık göstergeleri gibi göstergelerdir. Yavaş kent hareketine dâhil olan kentlerde de üyeliğe kabul için kentlerin yerine getirmesi gereken 72 kriter mevcuttur. Bu kriterlerden birçoğunun kentsel yaşam kalitesi göstergeleri ile ilişkilendirilmesi mümkündür:

Yavaş kent kriterlerinde ilk grup olan “Çevre Politikaları” kentsel yaşam kalitesi göstergeleri arasında *çevresel göstergeler* ile ilişkilendirilebilir: Enerji tüketimini azaltmak, yenilenebilir ve çevre dostu enerji kaynaklarının kullanımını teşvik etmek, kişi başına düşen yeşil alanları arttırmak, hava, su ve gürültü

kirliliğini azaltmak, geri dönüşüm politikaları geliştirmek, kentsel katı atıkların ayrıştırılarak toplanmasını sağlamak, biyoçeşitliliği korumak, görsel kirliliğin ve trafik gürültüsünün azaltılmasını sağlamak vb.

Yavaş kent kriterlerinde ikinci grup olan "Altyapı Politikaları" kentsel yaşam kalitesi göstergeleri arasında *altyapı göstergeleri* ile ilişkilendirilebilir: Engelli ve dezavantajlı kişilere uygun kamu binalarını arttırmak, bu kişilere uygun altyapı geliştirmek, kamu binalarına bağlı bisiklet yolları geliştirmek vb.

Sağlık göstergeleri için uyarlanabilecek yavaş kent kriterleri: Genetiği değiştirilmiş organizmaların tüketimini kısıtlamak, sağlık hizmetlerine ulaşılabilirliği arttırmak vb.

Ulaşım göstergeleri için uyarlanabilecek yavaş kent kriterleri: Toplu taşıma etkinleştirmek ve kent genelinde yeterli hale getirmek, özel araç kullanımını kısıtlamak, bisiklet ve yaya yollarını arttırmak vb.

Ekonomik göstergeler için uyarlanabilecek yavaş kent kriterleri: Üreticilerin belediyenin kurduğu pazarda tüketici ile buluşmasını sağlayarak yerel üretici ve esnafı desteklemek, yerel ürünlerin sertifikalandırılmasını sağlamak, geleneksel iş tekniklerinin ve zanaatların değerini arttırmak, genç neslin istihdam durumunu iyileştirmek, yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanlar yaratmak vb.

Sosyal göstergeler için uyarlanabilecek yavaş kent kriterleri: Önemli yönetsel kararlara tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif teknikleri benimsemek, engelli kişilerin ve farklı kültürlerin entegrasyonunu sağlamak, toplumsal ortaklıklar/sivil toplum kuruluşların mevcudiyeti, politikaya katılım, farklı etnik kökene sahip kişilerin aynı mahallede yaşamasını desteklemek vb.

Ayrıca yavaş kent kriterlerinin üçüncü grubu olan "Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları" arasında; kentsel yaşanabilirliği arttırmak, marjinal alanların tekrar değerlendirilip kullanılmasını sağlamak, kente ait değerleri iyileştirmek, kent merkezlerinin ve kamu binalarının değerlerini arttırmak, kamusal sürdürülebilir kentsel planlamayı teşvik etmek gibi kriterler de kentsel yaşam kalitesi ile yavaş kent hareketinin ilişkilendirilmesi açısından dikkate değerdir.

Kentsel yaşam kalitesi en basit tanımla kentlilerin kentten ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanması olarak tanımlanabilirse, yavaş kent olmak için yerine getirilmesi gereken kriterlerin bu amacın gerçekleştirilmesine yardımcı olacağı söylenebilir. Yavaş kent kriterlerini yerine getirme zorunluluğu, bir yaşam kalitesi garantisi olarak değerlendirilmektedir. Zaman içinde kentsel yaşam kalitesinin artırılması için söz konusu ilkeler revize edilebilmektedir (Sırım, 2012: 129).

Ayrıca şunu da belirtmek gerekir ki; bu kriterlerin yerine getirilmesi hiçbir şey için yeterli değildir. Yavaş kentlerin bu kriterlerin gerçekleştirilmesine yönelik yaptıkları çalışmaları ve kat ettikleri ilerlemeyi sürekli olarak belgelendirmeleri gerekmektedir. Bunun anlamı, kentlerin sürekli olarak yaşam kalitesinin iyileştirilmesi yönünde çalışmalar yapmak zorunda olmasıdır. Bu kentler dört yılda bir denetimden geçmeleri ile aslında bir sonuca değil bir sürece işaret etmektedir. Kısaca, yavaş kent kriterlerinin tamamını yerine getirmekten daha önemli olan şey, kentlerin insan yaşamı için sürekli bir gelişim içinde olması ve kentsel yaşam kalitesinin sürekli olarak iyileştirilmesini hedefleyen bir felsefeye sahip olmalarıdır. Bu bağlamda, Uluslararası Cittaslow Birliği'ne üye olmanın, kentler için bir "kalite yolculuğu"nu ifade ettiği söylenebilir.

Yavaş kent ile kentsel yaşam kalitesinin ilişkilendirilmesinde temel alınacak bir diğer kriter, nüfus kriteridir. Birçok araştırmada kentlerdeki nüfus yoğunluğu arttıkça kentsel yaşam kalitesinin düştüğü görülmüştür. Çünkü bir kentteki hızlı ve plansız nüfus artışı başta konut sorunu olmak üzere gürültü, trafik, altyapı hizmetlerinin yetersizliği, doğal çevrenin bozulması gibi birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Yavaş kentlerdeki nüfus sınırlaması söz konusu olumsuz sorunları engelleyerek kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesine katkıda bulunacaktır.

Son olarak, yavaş kentlerde kitlesel olarak üretilmiş fast-food tarzı ürünler yerine yerel ürünlerin tercih edilmesi, bu ürünler için pazarlar oluşturulması, yerel ve küçük üreticilerin gelirlerini arttırmakta ve yerel kalkınmayı teşvik etmektedir. Kuşkusuz kentsel yaşam kalitesinin de yerel ekonomik kalkınma ile ilişkili olan bir yönü vardır. Ayrıca önemli yönetsel kararlara tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif tekniklerin benimsenmesi, engelli kişilerin ve farklı kültürlerin entegrasyonu, politikaya katılım gibi yavaş kent kriterleri kentsel yaşam kalitesinin sosyal boyutuyla ilişkilendirilebilir.

Ancak yukarıda sayılan kriterlerin kentsel yaşam kalitesi ile ilişkilendirilmesi, kriterlerin birer göstergeye dönüştürülmesiyle gerçekleştirilebilir. Bir yavaş kentteki yaşam kalitesini ölçmek istediğimizde bu kriterlerin birer kentsel yaşam kalitesi göstergesine dönüştürülmesi mümkün görünmektedir. Böylece söz konusu kriterler ölçülebilir bir nitelik kazanacak ve her bir yavaş kentteki yaşam kalitesi somut olarak ölçülebilecektir. Bunun için işlevsel olabilecek birtakım öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır. Örnek olarak;

- Hava ve su kirliliğinin yasa tarafından belirlenen standartlara oranı
- Mevcut bisiklet yollarının kilometre cinsinden araç yollarına oranı
- Kişi başına düşen yeşil alan miktarı
- Toplu taşıma kullananların özel araç kullananlara oranı
- Temiz içme suyuna erişen hanelerin oranı

- Hane başına düşen elektrik enerjisi tüketimi
- Ayrıştırılarak toplanan kentsel katı atıkların oranı
- Geri dönüştürülen atıkların oranı
- Yenilenebilir enerji kaynaklarından üretilen enerji miktarı
- Kamu binalarına bağlı bisiklet yollarının uzunluğu
- Yeşil alanlarda kullanılan beton miktarı
- Tekrar değerlendirilip kullanılan marjinal alanların oranı
- Engelliler için uygun hale getirilen kamu binalarının sayısı
- İnternet erişimine sahip evlerin sayısı
- Yerel ve organik ürünleri kullanan restoranların sayısı
- Bahçesinde sebze/meyve yetiştiren okulların sayısı
- Yerel üretimin teşvik edilmesiyle birlikte işgücüne katılan kadınların oranı verilebilir.

Sonuç olarak yavaş kent hareketine dâhil olan kentlerde yaşamın daha yüksek bir kentsel yaşam kalitesine karşılık geleceği söylenebilir. Çünkü bu kentlerde yaşamak; çevre dostu/yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması, hava/su/gürültü kirliliğinin kontrol altına alınması, yerel üreticilerin desteklenmesi yoluyla yerel kalkınmanın teşvik edilmesi, karakteristik mimarinin, kültürün, geleneksel yaşam biçiminin korunması, toplu taşıma ve alternatif ulaşım araçlarının geliştirilmesi anlamına gelmektedir. Yaşanılan yerde bu gibi sorunların kontrol altına alınması ile kuşkusuz mekân kalitesinin yüksekliği bireyler için de yüksek bir yaşam kalitesini beraberinde getirecektir.

Sonuç

Günümüzde dünya nüfusunun yarısından fazlasının kentlerde yaşamaya başlaması ve kentlerin karşı karşıya olduğu çevre ve altyapı sorunları gibi sorunlar, birer yaşam mekanı olarak kentleri yaşam kalitesine konu yapmaktadır. Kentsel sorunların bireylerin yaşam kalitesini yüksek oranda etkilediği gerçeği doğrultusunda bu sorunların çözülmesi hem kent yöneticileri hem de kent sakinleri için önem taşıyan bir konu haline gelmektedir.

1999 yılında İtalya’da ortaya çıkan yavaş kent (Cittaslow) hareketi, küreselleşmenin kentler üzerindeki tektipleştirici etkisine bir karşı çıkış olarak başlamış olup temelde kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesini hedefleyen bir felsefeye sahiptir. Nitekim Cittaslow Tüzüğü’nde belirtilen “yaşam kalitesine önem veren kentlerin uluslararası ağı” sözü bu felsefeyi pekiştirmektedir. Bu doğrultuda “yavaş kent” ve “kentsel yaşam kalitesi” kavramlarının birbiriyle ilişkili olarak ele alındığı bu çalışmada, kentsel yaşam kalitesi ekseninde yavaş kent hareketi incelenmiş ve aralarındaki ilişkinin kurulmasında temel alınabilecek argümanlar belirlenmiştir.

Yavaş kentlerde kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesi hedefine hizmet eden bir dizi kriter mevcuttur. Yavaş kentler gerek başlangıçta üyeliğe kabul için, gerekse de sonrasında üyeliğin devamlılığı için Cittaslow Tüzüğü’nde belirtilen kriterleri yerine getirmekle sorumludur. Kentsel yaşam kalitesinin ölçülmesine yönelik araştırmalarda birçok araştırmacı tarafından kullanılan göstergeler; çevresel göstergeler, altyapı göstergeleri, ekonomik göstergeler, sosyal göstergeler, ulaşım göstergeleri, sağlık göstergeleri gibi göstergelerdir. Cittaslow kriterlerine bakıldığında birçoğunun kentsel yaşam kalitesi göstergeleri ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Çalışmada özgün olarak kentsel yaşam kalitesi göstergeleri çerçevesinde yavaş kent kriterlerinin değerlendirilmesi ve analizi de yapılmıştır.

Sonuç olarak teorik kapsamda hem yavaş kent kavramı ve içeriği hem de kentsel yaşam kalitesi kavramı incelendiğinde her iki kavramın birbiriyle yakından ilişkili olduğu ve yavaş kent hareketinin kentsel yaşam kalitesinin iyileştirilmesinde bir katalizör işlevi göreceği sonucuna ulaşmak mümkündür. Ancak bu tespitin yapılması teorik olarak mümkün olmakla birlikte bu noktada yavaş kent hareketinin ülkemizde uygulanabilirliği sorunu tartışılması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

İtalya kökenli olan yavaş kent hareketi, daha çok İtalya’daki küçük ve orta ölçekli kasabalardan esinlenilerek geliştirilmiştir. İtalya gibi Avrupa ülkelerinde böyle hareketlerin işlevsel olabilmesi için gerekli olan altyapının büyük bir çoğunluğu halihazırda mevcut olup bu durumun hareketin başarıya ulaşmasındaki temel etken olduğu söylenebilir. Oysa Türkiye’de böyle bir altyapı gerek fiziksel gerek sosyo-kültürel anlamda mevcut olmayıp topyekûn bir dönüşümü gerektirmektedir.

Nitekim Türkiye örneklerine bakıldığında birçok Cittaslow üyesi kentin unvanı kazandıktan sonra devamlılık konusunda sorunlar yaşadığı görülmektedir. Türkiye açısından yeni gelişmekte olan bir hareket olarak yavaş kent, Seferihisar ve Gökçeada gibi örneklerin dışında fazla tecrübe sahibi olmayan, halk tarafından sahiplenilmeyen ve bu noktada sorunlar yaşayan örnekler ile karşımızda durmaktadır. Üyeliğe kabul açısından ilk başlarda Uluslararası Cittaslow Birliği’nin Türkiye’ye karşı hoşgörülü olması sebebiyle üye sayısı bakımından beşinci sırada yer alan Türkiye, bu anlamda nicelik değil ancak nitelik bakımından yavaş kent hareketinin gelişiminde yetersiz kalmaktadır. Türkiye’de Seferihisar ile birlikte bir yerel ekonomik kalkınma modeli olarak başlatılan bu hareket, yavaş kentlere yöneltilen eleştirilerin temel odak

noktasını oluşturan turizme yönelme eleştirilerini haklı çıkaracak birtakım gelişmeler yaşamaktadır. Ayrıca halka bu hareketin yeterince anlatılmamış olması da yine bu yetersizliğin önündeki temel nedenlerdendir.

Bu doğrultuda Türkiye örnekleri de göz önünde bulundurulduğunda yavaş kent hareketinin kentsel yaşam kalitesini iyileştirme hedefine yönelik başarılı bir enstrüman olmaktan -en azından mevcut durum açısından- uzak olduğu sonucuna ulaşılabilir. Böyle bir sonuca ulaşmak için Türkiye’de Cittaslow unvanına sahip örnek bir kentte yerel halk ile yapılacak görüşme-anket gibi alan araştırması yöntemlerinin kullanılması ile bu değerlendirme daha da somutlaşacak ve derinlik kazanacaktır. Teorik olarak yapılan bu ilişkilendirmenin, gelecekte konuyla ilgili yapılacak bu gibi uygulamalı araştırmalar için bir altyapı oluşturması beklenebilir.

KAYNAKÇA

- AKDER, Halis A. (2005). “Türkiye’de İnsani Gelişme ya da Yaşam Kalitesi: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Raporlarına Göre Bir Değerlendirme”, <http://www.aso.org.tr/kurumsal/media/kaynak/TUR/asomedyaya/mayis2004/dosyamayis2004.html>, Erişim Tarihi: 30.03.2015.
- AKMAN, Elvettin; NERGİZ, Nilüfer ve AKMAN, Çiğdem (2013). “Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin Yavaşça Acele Et (Festina Lente)”, (edit. Buğra ÖZER ve Güven ŞEKER), *Yerel ve Bölgesel Kalkınma: Küresel ve Yerel Bakış Açılımları*, s. 37-55, Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Matbaa Birimi.
- BAŞARAN, İsmail ve ÇİFTÇİ, Salih (2011). “Yönetimlerarası İşbirliğinin Kentsel Yaşam Kalitesinin Geliştirilmesindeki Önemi”, *Afyon Kocatepe İİBF Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 2, ss. 251-275.
- BOZKURT, Nejat (2003). “Kaliteli Yaşamın Felsefesi”, *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 3, ss. 15-24.
- Cittaslow Bilgi Notu. <http://geka.org.tr/>, Erişim Tarihi: 16.06.2014.
- COŞAR, Yeşim (2014). “Yavaş Şehir Olgusunun Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerindeki Algılanan Etkisi”, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 25, Sayı: 2, ss. 226-240.
- ÇERÇİ, Ayşegül (2013). *Destinasyon Markalama ve Yavaş Şehir Seferihisar’ın Destinasyon Marka İmajı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÇOLAKOĞLU, Yonca (2005). *Kentleşme Sürecinde Kentsel Yaşamda Kalite: Antalya Yeşilbahçe Mahallesi Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DAS, Daisy (2008). “Urban Quality of Life: A Case Study of Guwahati”, *Social Indicators Research*, S. 88, ss. 297-310.
- DEMİRKAYA, Yüksel (2010). *Çekmeköy’ün Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Kentsel Yaşam Kalitesi*, İstanbul: Çekmeköy Belediye Başkanlığı.
- DOĞUTÜRK, Gözde (2010). *Mimari ve Yaşam Kalitesi Bağlamında Yavaş Şehir Hareketi ve Seferihisar Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- DONAT, Onur ve SAVAŞ YAVUZÇEHRE, Pınar (2016). “Sakin Kent (Cittaslow) Üyeliğinin Kamusal Mekanlara Etkisi”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 35, ss. 115-126.
- EL DIN, Hamam Serag; SHALABY, Ahmed; FAROUH, Hend Elsayed ve ELARIENA, Sarah A. (2013). “Principles of Urban Quality of Life for a Neighbourhood”, *HBRC Journal*, Vol. 9, No. 1, ss. 86-92.
- ELBİ, Neslihan (2009). *Geleneksel Kent Dokusunda Yaşam Kalitesinin İrdelenmesi: Piri Mehmet Paşa Mahallesi (Konya) Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- ERGÜVEN, Mehmet Han (2011). “Cittaslow-Yaşamaya Değer Şehirlerin Uluslararası Birliği: Vize Örneği”, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 2, ss. 201-210.
- EUROPEAN UNION (2013). “Quality of Life in Cities: Perception Survey in 79 European Cities”, *Regional and Urban Policy*, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/urban/survey2013_en.pdf, Erişim Tarihi: 09.04.2015.
- EVA, Pspatha; ALEX, Deffner ve YANNIS, Psycharis (2011). “Defining the Quality of Urban Life: Which Factors Should be Considered?”, *51st ERSA Congress New Challenges for European Regions and Urban Areas in a Globalised World*, Barcelona, Spain.
- EVCİL TÜRKSEVER, Nilay (2001). *Türkiye’de Büyükşehir Alanlarında Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yöntem Denemesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- EVİNÇ TORLAK, Sülün ve SAVAŞ YAVUZÇEHRE, Pınar (2008). “Denizli Kent Yoksullarının Yaşam Kalitesi Üzerine Bir İnceleme”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt: 17, Sayı: 2, ss. 23-44.
- FARHADİ ANDARABİ, Feriyal (2012). *Cittaslow Markasına Sahip Şehirlerde Yerel Halkın Turizme Yaklaşımı Üzerine Bir Analiz: Seferihisar Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- GERAY, Cevat (1998). “Kentsel Yaşam Kalitesi ve Belediyeler”, *Türk İdare Dergisi*, S. 421, s. 323-346.
- GÖÇKAN, Elif (2012). *İzmir İli Yavaş Şehir Seferihisar Örneğinde Doğal ve Kültürel Yapı Üzerine Araştırmalar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- GÖRKEM BİLGİ, Merve (2013). “Türkiye’nin Sakin Şehirlerinde Permakültürel Koruma, Planlama, Yönetim ve Eğitim Pratikleri”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 29, s. 45-57.
- GRZELAK-KOSTULSKA, Elzbieta; HOLOWIECKA, Beata ve KWIATKOWSKI, Grzegorz (2011). “Cittaslow International Network: An Example of a Globalization Idea?”, *In The Scale of Globalization. Think Globally, Act Locally, Change Individually in the 21st century*. Ostrava: University of Ostrava, http://conference.osu.eu/globalization/publ2011/186-192_Grzelak-Kostulska-Holowiecka-Kwiatkowski.pdf, Erişim Tarihi: 19.06.2014.
- GÜREL ÜÇER, Aslı (2009). *Kentsel Yaşam Kalitesinin Belediye Hizmetleri Kapsamında Belirlenmesine ve Geliştirilmesine Yönelik Bir Yaklaşım: Orta Ölçekli Kent Örnekleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- GÜVEN, Erdem (2011). “Yavaş Güzeldir: “Yavaş Yemek”ten “Yavaş Medya”ya Hızlı Tüketime Dair Bir Çözüm Önerisi”, *Selçuk İletişim Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 1, ss. 113-121.
- HEKİMCİ, Ferda (2010). “Daha İnsanca ve Sürdürülebilir Bir Yaşam İçin: Yavaş Şehirler”, *Anahtar Verimlilik Dergisi*, s. 36-39. <http://cittaslowseferihisar.org/>
<http://cittaslowturkiye.org/>
<http://www.cittaslow.info/>
<http://www.cittaslow.net/>
<http://www.cittaslow.org.uk/>
<http://www.cittaslow.org/>

- İl Düzeyinde Yaşam Memnuniyeti Araştırması (2013). <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18507>, Erişim Tarihi: 26.03.2015.
- KARABAĞ, Özgür; YÜCEL, Fatih ve İNAL, Emin (2012). "Cittaslow Movement: An Opportunity for Branding Small Towns and Economic Development in Turkey", *International Journal of Economic Research*, S. 3i3, ss. 64-75.
- KARAKURT TOSUN, Elif (2013). "Yaşam Kalitesi Ekseninde Şekillenen Alternatif Bir Kentsel Yaşam Modeli: Yavaş Kentleşme Hareketi", *Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt: 32, Sayı: 1, ss. 215-237.
- KARATAŞ, Abdullah ve KARABAĞ, Özgür (2013). "Cittaslow Hareketinde Çevre Eğitiminin Önemi", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 16, Sayı: 29, ss. 1-21.
- KAYA, Erol (2007). "Kent Araştırmaları Merkezi ve Kentsel Yaşam Kalitesi", *Yerel Siyaset*, S. 24, ss. 35-36.
- KELEŞ, Ruşen (2012). "The Quality of Life and The Environment", *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, S. 35, ss. 23-32.
- KELEŞ, Ruşen (2014). *100 Soruda Türkiye'de Kentleşme, Konut ve Gecekondu*, İstanbul: Cem Yayınevi.
- KESKİN, Enes Battal (2010). *Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış: Yavaş Şehirler (Cittaslow): Seferihisar Örneği*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KESKİN, Enes Battal (2012). "Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış: Yavaş Şehirler (Cittaslow)", *PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 1, ss. 81-99.
- KHALİL, Heba Allah Essam E. (2012). "Enhancing Quality of Life Through Strategic Urban Planning", *Sustainable City and Society*, S. 5, ss. 77-86.
- KNOX, Paul L. (2005). "Creating Ordinary Places: Slow Cities in a Fast World", *Journal of Urban Design*, Vol. 10, No. 1, ss. 1-11.
- KURT, Nihat (2011). "Kent Hizmetlerinin Geleceğinde Kentsel Sorumluluklar ve Kent Kültürünün Geliştirilmesi Stratejileri", *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 2, ss. 260-178.
- KÜTÜKÇÜOĞLU, Tunç Ali (2000). "Türkiye'de Yaşam Kalitesi ve İnternet", <http://inet-tr.org.tr/inetconf6/tammetin/yasam.html>, Erişim Tarihi: 17.12.2014.
- LAMBIRI, Dionysia; BIAGI, Bianca ve ROYUELA, Vicente (2007). "Quality of Life in the Economic and Urban Economic Literature", *Social Indicators Research*, S. 84, ss. 1-25.
- LOTFI, Sedigheh ve SOLAIMANI, Karim (2009). "An Assesment of Urban Quality of Life by Using Analytic Hierarchy Process Approach (Case Study: Comparative Study of Quality of Life in the North of Iran)", *Journal of Social Sciences*, Vol. 5, No. 2, ss. 123-133.
- MARANS, Robert W. (2007). "Kentsel Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi", *Mimarlık Dergisi*, S. 335, ss. 28-35.
- MAYER, Heike ve KNOX, Paul L. (2006). "Slow Cities: Sustainable Places in a Fast World", *Journal of Urban Affairs*, Vol. 28, No. 4, ss. 321-334.
- MAYER, Heike ve KNOX, Paul L. (2007). "Pace of Life and Quality of Life: The Slow City Charter", *Community Quality of Life Indicators Best Practices III*, ss. 20-39.
- MAZUMDAR, Sanjoy (2003). "Kentsel Yaşam Kalitesi ve Yer Duygusu", *Mimarlık Dergisi*, S. 335, <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=53&RecID=1330>, Erişim Tarihi: 21.03.2015.
- MİELE, Mara (2008). "Cittaslow: Producing Slowness Against The Fast Life", *Space and Polity*, Vol. 12, No. 1, ss. 135-156.
- MOORE, Jeanne (2000). "Placing Home in Context", *Journal of Environmental Psychology*, S. 20, ss. 207-217.
- NILLSON, Jan Henrik; SVARD, Ann-Charleotte; WIDARSSON, Asa ve WIRELL, Theres (2011). "'Cittaslow' Eco-gastronomic Heritage as a Tool For Destination Development", *Current Issues in Tourism*, Vol. 14, No. 4, ss. 373-386.
- ÖREN ERSİN, Göknur (2012). *Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri: Büyükçekmece Örneğinin İrdelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- ÖZKAN, Ayben (2012). *Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergelerinin Belediyeler Açısından Değerlendirilmesi: Samsun Büyükşehir Belediyesi Örneği*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖZKAN, Hakkı Can (2011). *Bir Sürdürülebilir Kent Modeli: Yavaş Şehir Hareketi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- ÖZMETE, Emine (1997). *Değerlerin Yaşam Kalitesi Üzerindeki Rolü (Tokat Örneği)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- ÖZTÜRK, Songül (2012). *Small Towns Reshaping Their Urban Planning Policies Joining in the Cittaslow International Network: The Case of Seferihisar In Turkey*, Ankara: Middle East Technical University The Graduate School of Social Sciences.
- PACIONE, Michael (2003). "Urban Environmental Quality and Human Wellbeing - a social geographical perspective", *Landscape and Urban Planning*, S. 65, ss. 19-30.
- PARLAK, Bekir (2011). "Yaşanabilir Bir Samsun: Kentsel Yaşanabilirlik Analizi", *Samsun Sempozyumu*.
- POLAT, Erkan (2011). "Ağır Ağır Çıkacaksınız Bu Merdivenlerden: Yavaş Kent Hareketi (Cittaslow)", *Mimarlık Dergisi*, S: 359.
- RADSTROM, Susan (2005). *An Urban Identity Movement Rooted in the Sustainability of Place: A Case Study of Slow Cities and Their Application in Rural Manitoba*, Manitoba: The University of Manitoba Department of City Planning.
- RADSTROM, Susan (2011). "A Place Sustaining Framework for Local Urban Identity: An Introduction and History of Cittaslow", *Italian Journal of Planning Practice*, Vol. 1, No. 1, ss. 90-113.
- SAPANCALI, Faruk (2009). *Toplumsal Açından Yaşam Kalitesi*, İzmir: Altın Nokta Basım Yayın Dağıtım.
- SAVAŞ YAVUZÇEHRE, Pınar (2005). *Belediyelerin Kentsel Yaşam Kalitesine Etkileri: Denizli Karşıyaka Mahallesi Örneği*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SEMMENS, Jaime ve FREEMAN, Claire (2012). "The Value of Cittaslow as an Approach to Local Sustainable Development: A New Zealand Perspective", *International Planning Studies*, Vol. 17, No. 4, ss. 353-375.
- SEZGİN, Mete ve ÜNÜVAR, Şafak (2011). *Sürdürülebilirlik ve Şehir Pazarlaması Ekseninde Yavaş Şehir*, Konya: Çizgi Kitabevi.
- SHUCKSMITH, Mark; CAMERON, Stuart; MERRIDEW, Trnya ve PICHLER, Florisan (2009). "Urban-Rural Differences in Quality of Life Across the European Union", *Regional Studies*, Vol. 43, No. 10, ss. 1275-1289.
- SIRIM, Veli (2012). "Çevreyle Bütünleşmiş Bir Yerel Yönetim Örneği Olarak "Sakin Şehir" Hareketi ve Türkiye'nin Potansiyeli", *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, Vol. 1, No. 4, ss. 119-131.
- SOYALP, Damla (2013). "Şimdi Yavaş Şehirler Moda", <http://www.havadiskibris.com/Ekler/poli/121/simdi-yavas-sehirler-moda/228>, Erişim Tarihi: 13.04.2014.
- SUNGUR, Zerrin (2013). "Türkiye'nin Sakin Şehirlerindeki Kadın Girişimciliğine Sosyolojik Bir Bakış", *Girişimcilik*, ss. 641-648.
- ŞAHİNKAYA, Serdar (2010). "Bir Yerel Kalkınma Modeli: Cittaslow ve Seferihisar Üzerine Değerlendirmeler", http://www.bagimsizsosyalbilimciler.org/Yazilar_Uye/SahinTem10.pdf, Erişim Tarihi: 17.06.2014.
- ŞEKER, Murat (2011). *İstanbul'da Yaşam Kalitesi Araştırması*, İstanbul'a Yönelik Araştırmalar, Yayın No: 2010-103, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.

- TAĞMAT, Tuğçe Selin (2007). "Mimarlık ve Yaşam Kalitesi: Avrupa'da Kentsel Yaşam Kalitesi Yaklaşımları", *Mimarlık Dergisi*, S. 335, ss. 47-50.
- TESFAZGHI, Elsa Sereke; MARTINEZ, J. A. ve VERPLANKE, J. J. (2010). "Variability of Quality of Life at Small Scales: Addis Ababa, Kirkes Sub-City", *Social Indicators Research*, S. 98, ss. 73-88.
- TORUNOĞLU, Ethem (1997). "Kentleşme-Çevre Sorunları ve Kentsel Yaşam Kalitesi", *Ve Kirlendi Dünya*, s. 202-237, Ankara: Öteki Yayınevi.
- TURGUT YILDIZ, Hülya (2007). "Kentsel Yaşam Kalitesi: Kuram, Politika ve Uygulamalar", *Mimarlık Dergisi*, S. 335.
- ÜLENGİN, Burç, ÜLENGİN, Füsün ve GÜVENÇ, Ümit (2001). "A Multidimensional Approach to Urban Quality of Life: The Case of Istanbul", *European Journal of Operational Research*, S. 130, ss. 361-374.
- VAN KAMP, Irene; LEIDELMEIJER, Kees; MARSMAN, Gooitske ve HOLLANDER, Augustinus de (2003). "Urban Environmental Quality and Human-wellbeing Towards a Conceptual Framework and Demarcation of concepts; a Literature Study", *Landscape and Urban Planning*, S. 65, ss. 5-18.
- WHOQOL - Measuring Quality Of Life The World Health Organization Quality Of Life Instruments (The Whoqol-100 And The Whoqol-Bref), Programme On Mental Health (1997). http://www.who.int/mental_health/media/68.pdf, Erişim Tarihi: 17.12.2014.
- YENER, Samira ve KOÇ, İsmet (2001). "Türkiye'de Bölgeler İtibarıyla Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi", *Nüfus ve Kalkınma: Göç, Eğitim, Demokrasi ve Yaşam Kalitesi*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Yayınları, ss. 121-151.
- YILDIRIM, Akın ve KARAAHMET, Aysun (2013). "Yavaş Şehir Hareketinin Kent İmajına Katkısı: Ordu-Perşembe Örneğinin Yerel Basın Üzerinden Analizi", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 1, ss. 11-20.
- YURTSEVEN, H. Rıdvan, KAYA, Ozan ve HARMAN, Serhat (2010). *Yavaş Hareketi*, Ankara: Detay Yayıncılık.